

JUHA ISO-AHO & ESKO JUHOLA (TOIM.)

KULTTUURIA VAPAAEHTOISTYÖNÄ!

SUSANNA EKLUND, SANNI HALLANVAARA, MIKA HARTIKAINEN, JUHA ISO-AHO,
ESKO JUHOLA, KATRI KILPIÄ, JAANA KOMI, JENI KORPINEN, ANU LÄHTENMÄKI,
CARITA RANTALA, TARJA REHNSTRÖM, SOILI VOIPIO, SARI VÄNTÄNEN

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

humak

JUHA ISO-AHO & ESKO JUHOLA (TOIM.)

KULTTUURIA VAPAAEHTOISTYÖNÄ!

Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 15, 2012
HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
© tekijät ja Humanistinen ammattikorkeakoulu

Juha Iso-Aho & Esko Juhola (toim.)
KULTTUURIA VAPAAEHTOISTYÖNÄ!

Kirjoittajat
Susanna Eklund
Sanni Hallanvaara
Mika Hartikainen
Juha Iso-Aho
Esko Juhola
Katri Kilpiä
Jaana Komi
Jeni Korpinen
Anu Lähteenmäki
Carita Rantala
Tarja Rehnström
Soili Voipio
Sari Vääntänen

ISBN 978-952-456-145.7
ISSN 1799-5655

www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/kulttuuria-vapaaehtoistyona-2012.pdf

Taitto: Susanna Eklund ja Sanni Hallanvaara
Piirroukset: Carita Rantala
Kuvatoimitus: Mika Hartikainen
Pelin suunnittelu ja toteutus: Susanna Eklund & Carita Rantala
Pelilaudan kartan mallina on käytetty Maanmittauslaitoksen Taustakartta-aineistoa 12/2012

Humanistinen ammattikorkeakoulu – HUMAK
Annankatu 12, 00120 Helsinki
www.humak.fi

SISÄLLYS

SAATTEEKSI	7
ESKO JUHOLA: JOHDANTO	8
SARI VÄNTÄNEN & TARJA REHNSTRÖM: VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS	10
ESKO JUHOLA: MIKSI VAPAAEHTOISTYÖN JOHTAMINEN ON ERITYISTÄ?	14
KATRI KILPIÄ, ANU LÄHTEENMÄKI & SOILI VOIPIO: VAPAAEHTOISTYÖN TEKEMISEN MOTIIVEISTA	18
VAPAAEHTOISJOHTAMISEN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ	22
JAANA KOMI, SANNA HALLANVAARA & JENI KORPINEN: LAIT JA VEROTUS - TAPAHTUMIEN, ORGANISAATIOIDEN JA VIRANOMAISTEN NÄKÖKULMAT	23
JUHA ISO-AHO: VAPAAEHTOISTYÖN UUSIA TUULIA	28
MIKA HARTIKAINEN: TYÖYHTEISÖN VIRKISTYSPÄIVÄ VAPAAEHTOISTOIMINNAN PARISSA	30
SUSANNA EKLUND & CARITA RANTALA: KUTKUTTAVIEN KULTTUURIPLÄJÄYSTEN METSÄSTYS -LAUTAPELI	34
KIRJOITTAJAT	36
KUVALÄHTEET	38
LISÄÄ LUKEMISTA JULKAISUN AIHEISTA	39
LIITE 1: VAPAAEHTOISKYSELY	40
LIITE 2: KUTKUTTAVIEN KULTTUURIPLÄJÄYSTEN METSÄSTYS -LAUTAPELIN PELIVÄLINEET	44

Tämän julkaisun ovat toteuttaneet Humanistisen ammattikorkeakoulun järjestämien Kulttuuritapahtumien vapaaehtoistyön johtamisen erikoistumisopinnojen opiskelijat. Opinnot syntyivät kulttuurituotannon tulevaisuutta luodanneessa *Tuottaja2020* -hankkeessa tekemäni selvitystyön pohjalta. Kulttuuritapahtumissa, kuten muuallakin vapaaehtoistyön kentällä, oli viimeistään Euroopan vapaaehtoistyön teemavuoden 2011 jälkeen havahduttu huomaamaan, että vapaaehtoistoiminnan johtamiseen kannattaa kiinnittää huomiota. Koulutus on pyrkinyt vastaamaan tähän tarpeeseen.

Kirjoittajat edustavat monipuolisesti suomalaista tapahtumakenttää suurista rockfestivaaleista erikoisiin paikallistapahtumiin. Heidän taustaorganisaationsa edustavat niin kolmatta kuin julkistakin sektoria. Vuoden mittaisen koulutuksen aikana on käynyt selväksi, että vapaaehtoistoiminnan johtamisen haasteet ovat kaikilla kutakuinkin samat.

Ihmisten kiinnostus vapaaehtoistyötä kohtaan ei ole katoamassa mihinkään, mutta elämäntapamme, odotuksemme, valinnanmahdollisuutemme ja tapamme hakeutua yhteisöihin ovat monessa mielessä erilaiset kuin viisitoista tai viisikymmentä vuotta sitten. Yhteiskunta säännöksineen ja lakeineen on sekin jatkuvassa muutoksessa.

Miksi vapaaehtoiseksi lähdetään? Mikä vapaaehtoista motivoi? Minkälaisia ovat mielekkäät talkootehtävät? Miten vapaaehtoinen sitoutetaan? Minkälainen on luonteeltaan vapaaehtoisen sopimussuhde työtä teettävään tahoon?

Näihin haasteisiin opiskelijat ovat päässeet tarttumaan toteuttamalla kukin oman kehittämisprojektinsa taustaorganisaatioissaan. Tämä julkaisu tarjoaa lukijalle näissä pohdinnoissa esiin nousseita ajatuksia vapaaehtoistoiminnan johtamisesta ja sen tulevaisuudesta.

Kiitän kirjoittajia, Susanna Eklundia, Sanni Hallanvaaraa, Mika Hartikaista, Esko Juholaa, Katri Kilpiää, Jaana Komia, Jeni Korpista, Anu Lähteenmäkeä, Carita Rantalaa, Tarja Rehnströmiä, Soili Voipiota ja Sari Vääntästä heidän panoksestaan tekstien tuottamisessa. Taitosta vastasivat Sanni ja Susanna sekä kuvatoimituksesta Mika, ja Esko otti päävastuun julkaisun toimittamisesta kokonaisuudeksi. Siispä lisäksi kiitos heille.

Imatralla 7.11.2012

Juha Iso-Aho
lehtori

Humanistinen ammattikorkeakoulu

JOHDANTO

Tässä julkaisussa olevat tekstit perustuvat enemmän käytäntöön ja sen kautta opittuun ja koettuun kuin tarkkaan tutkimustietoon. Kirjoittajat eivät ole saaneet erityistä johtajakoulutusta, mutta he ovat silti omissa organisaatioissaan johto- ja vastuuasemissa. Kokemustiedon kautta he ovat pyrkineet kukin valottamaan vapaaehtoistyön kenttää ja siellä toimimista eri näkökulmista.

Vapaaehtoistyöstä puhuttaessa on tärkeää tehdä ero vapaaehtois- ja talkootyön välille. Käytännössä

termejä käytetään usein toistensa synonyymeinä, päällekkäin tai sitten puhutaan vapaaehtoisista talkoolaisista. Käytännön tasolla ero on siinä, että vapaaehtoinen on sitoutunut pitkäaikaisesti jonkun yhdistyksen tai organisaation toimintaan vapaaehtoisesti, ja työskentelee korvauksetta organisaation tai yhdistyksen hyväksi. Hyviä esimerkkejä ovat vanhusten ulkoiluavustajat tai kehitysvammaisten parissa tehtävä kaveritoiminta.

Talkootyö on yhtä lailla vapaaehtoisuuteen perustuvaa, mutta sitoutuminen on yleensä lyhytaikaisempaa. Kyse voi olla esimerkiksi yhden viikonlopun aikana tehtävästä tempauksesta, lastenpäivästä, pienimuotoisista markkinoista tai jostakin muusta vastaavasta tapahtumasta. Talkootyön juuret ovat maatalousyhteiskunnassa, jossa erinäiset vuodenaikoihin perustuvat työt piti hoitaa nopeasti ja tehokkaasti. Sittemmin teknologia on vähentänyt talkooväen tarvetta, eikä sen merkitys enää ole niin suuri kuin aiemmin.

Vapaaehtoistyön ja talkootyön erottaminen toisistaan on nykyisellään vaikeaa, sillä moni vapaaehtoisvoimin järjestettävä kulttuuritapahtuma käyttää hyväkseen niin pitkäaikaisia vapaaehtoisia kuin talkoolaisia, jotka pystyvät sitoutumaan tapahtuman järjestämiseen vain varsinaisena tapahtumapäivänä tai -viikonloppuna. Selvää kuitenkin on, että jokaisen vapaaehtoisen työpanos on tärkeä, sitoutui hän toimintaan lyhyeksi tai pitkäksi aikaa.

Julkaisun ensimmäisessä artikkelissa kartoitetaan

vapaaehtoistyön merkitystä yhteiskunnalle, organisaatioille ja vapaaehtoiselle tai talkoolaiselle itselleen. Toinen osuus käsittelee vapaaehtoistyön johtamista sekä vapaaehtoistyön tekemisen motiiveja. Vapaaehtoisen näkökulman kartoituksen pohjana toimi kysely, johon vastasi toistasataa vapaaehtoista eri organisaatioista. Vastajille lähetetty kyselylomake löytyy liitteenä tämän julkaisun lopusta. Kirjoittajat ovat koonneet osioon myös listan vapaaehtoisten johtamisen hyvistä käytännöistä.

Kolmannessa osuudessa käsitellään vapaaehtoistyöhön sovellettavia lainosia ja pykäläiä. Teksti perustuu pääosin Eeva Taposen kirjoittamaan ja Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisemaan *Urheilun talkootyö* -kirjaseen, josta kirjoittajat ovat poimineet sen aineksen, jota voidaan soveltaa myös urheilun parissa tapahtuvan talkootyön ulkopuolella.

Neljännessä osuudessa pohditaan vapaaehtoistyön tulevaisuutta tutkimuskirjallisuuden valossa. Teksti perustuu pääosin Colin Rochesterin ja hänen työtovereidensa kirjoittamaan teokseen *Volunteering and Society in the 21st Century* (2010) sekä Anne Birgitta Pessin ja Tomi Oravasaaren raporttiin *Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä: Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta* (2011).

Viidennessä ja viimeisessä osassa käydään läpi yritysten virkistyspäivätoimintaa, ja kuinka sellaisen voisi järjestää osallistumalla vapaaehtoistyöhön.

Julkaisusta löytyy myös *Kutkuttavien kulttuuriläjäysten metsästys* -lautapeli ohjeineen. Peliä pelaamalla voi kulkea Suomea ristiin rastiin vapaaehtoisen roolissa ja

kurkistaa samalla sekä vapaaehtoistyön menneisyyteen että tulevaisuuteen.

Kirjoittajat toivovat, että teksteistä olisi apua kaikille vapaaehtoistyöorganisaatioissa toimiville ihmisille. Emme ole välttämättä pystyneet tarjoamaan kaikkiin ongelmiin ratkaisua, mutta ainakin voimme todeta, että ongelma- ja kipupisteet ovat kaikissa vapaaehtoistyöhön perustuvissa organisaatioissa ja yhdistyksissä samanlaisia.

VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS

KAHDEN PÄIVÄN ROUDAURUPEAMAA OLI VIELÄ VIITISEN TUNTIA JÄLJELLÄ, KUN ROUDARI SEISOI RÄTTIVÄSYNEENÄ, NÄLKÄISENÄ JA HUUMORINTAJUNSA OSIN MENETTÄNEENÄ JUHLALAVAN BACKSTAGELLA. KUUROSATEET OLIVAT MENNEET JA ILTA-AURINKO HELLI JUHLAKENTÄLLÄ JA PUISTOALUEELLA AALTOILEVAA IHMISMASSAA. PMMP SOITTI PIKKUVELJEÄ LASTEN JA AIKUISTEN LAULAESSA HARTAASTI MUKANA. ROUDARI HIERAISI VAIVIHKAA KOSTUNUTTA SILMÄKULMAANSA JA KOHENSI BACKSTAGEN AIDAN JO VALMIIKSI SUORASSA OLEVAA HELMAA. TÄMÄN TAKIA TÄTÄ TEHDÄÄN.

Vapaaehtoistyötä on ollut kaikissa yhteiskuntaluokissa kaikkina aikoina. Vapaaehtoistyön taustalta löytyy aina samanlaisia arvoja, kuten halu yhteisen hyvän edistämiseen vapaasta tahdosta ja tahto tehdä vastikkeetonta hyvää yksittäisen henkilön tai yhteisön hyväksi. Valtaosa vapaaehtoistyöstä tehdään edelleen paikallisesti.

Suomessa on tällä hetkellä 130 000 rekisteröityä yhdistystä, mikä kertoo suomalaisten halusta toimia yhdessä jonkin asian hyväksi. Noin 75 prosenttia suomalaisista on elämänsä aikana ollut jonkin yhdistyksen jäsen ja 30 prosenttia kuuluu tälläkin hetkellä johonkin yhdistykseen. Määrällisesti suomalaisten kiinnostus vapaaehtoistyöhön kohdistuu sekä urheilu- että sosiaalialalle.

Suomalaiset tekevät hieman enemmän vapaaehtoistyötä, kuin eurooppalaiset keskimäärin. Noin 37

prosenttia suomalaisista osallistuu vapaaehtoistyöhön, kun 2010 eurobarometrin mukaan noin kolmannes osallistuu vapaaehtoiseen toimintaan. Suomalaisten vapaaehtoistyöstä 62 prosenttia tehdään yhdistyksissä. Vapaaehtoistyöhön käytetään keskimäärin 18 tuntia kuukaudessa. Vuositasolla se tekee peräti 123 miljoonaa tuntia. Kulttuuriin tästä suuntautuu 6 prosenttia ja harrastustoimintaan 9 prosenttia.

Yhteiskunnan kannalta on hyödyllistä, että kansalaisten aktiivisuus voi kanavoitua yhteiseksi hyväksi. Vapaaehtoistyö tarjoaa myös osallistumismahdollisuuksia kansalaisille. Osallisuus vahvistaa sidettä yksilön ja yhteiskunnan välillä ja ehkäisee osaltaan syrjäytymistä sekä tarjoaa mielekästä toimintaa.

VAPAAEHTOISTYÖN MERKITYS ORGANISAATIOILLE

TYYYTYVÄINEN JA OSAAVA TALKOOLAINEN ON TUOTTAJAN TÄRKEIN RESURSSI

Kulttuuritapahtumien järjestäjät pitävät vapaaehtoistyötä välttämättömänä osana tapahtumien organisaatiota. Merkitys ei ole ainoastaan taloudellinen, resurssien niukkuudesta johtuva, vaan vapaaehtoisten voidaan katsoa tuovan tapahtumaan hyvää henkeä ja yhteisöllisyyttä. Näin ollen vapaaehtoiset ovat myös tapahtumien imagonkohottajia.

Suurtapahtumissa vapaaehtoiset ovat yleensä vain osa organisaatiota, mutta löytyy myös tapahtumia, jotka järjestetään täysin vapaaehtoisvoimin. Helsingissä lähes kaikki kaupunginosatapahtumat järjestetään asukkaiden toimesta. Toiminta kaupunginosissa perustuukin toki juuri asukkaiden aktiivisuuteen ja haluun toimia yhteisöllisyyttä rakentavasti.

Usein on myös niin, että julkisen sektorin palvelut ja rahoitusilanne eivät kykene vastaamaan riittävästi tarpeisiin, joten paineet kohdistuvat järjestökentälle. Esimerkiksi kunnat eivät pysty tuottamaan tarvittavia palveluja. Järjestöt tarvitsevat siis arvokasta vapaaehtoistyötä tekeviä, joiden työ heijastuu kaikkien suomalaisten hyvinvointiin.

Talkootyö kulttuurin parissa lisää merkittävästi tuotantojen resursseja ja sitä kautta toiminnan laatu saattaa parantua. Kaupunginosissa tämä saattaa tarkoittaa myös itse toiminnan määrällistä lisääntymistä. Vapaaehtoistyötä ei voida myöskään tarkastella irrallaan talouden ja markkinoiden vaikutuksesta. Yhä enemmän markkinatalouden käsitteillä, periaatteilla sekä arvoilla toimivan yhteiskunnan ja kansalaisten arvojen välillä on ristiriita.

Koska vapaaehtoistyön merkitys organisaatioille on suuri, ei tätä joukkoa ole syytä aliarvioida eikä väheksyä. Vaikka perehdyttäminen veisi aluksi aikaa ja toisi kulujakin, on vapaaehtoisten ohjaus järjestettävä sen vaatimalla tavalla: vastuu hyvästä kokemuksesta ja jatkuvuudesta on yksistään organisaation käsissä. Rahanarvoinen resurssi, talkoolainen, on liian arvokas hukattavaksi huonon kohtelun tai tuen puutteen vuoksi.

JOKAINEN YHTEISÖ ANSAITSEE HYVÄN HENGEN

”Talkoissa on kai kysymys siitä, että jostain tulee ’meidän juttu’. Alussa voi olla ripaus velvollisuuden tuntoa (yhteisöä kohtaan), loput on kaikkea muuta.”

Vapaaehtoistoiminta lisää solidaarisuutta ja tasa-arvoa yhteisöissä ja asuinalueilla. Paikallisesti tehtävä vapaaehtoistoiminta, liittyy se sitten mihin tahansa asiaan, liikuntaan, kulttuuriin tai hyväntekeväisyyteen, on tärkeä yhteisöllisyyden rakennusaine. Ihmiset osallistuvat, kun asia koskettaa jollain lailla omaa elämää, vaikkapa omaa tai lapsen harrastusta tai omaa asuinalueita.

Yhteiskunnalliset erot kapenevat, kun putkimies ja toimitusjohtaja puhaltavat yhteen hiileen tapahtumatteltta pystyttäessään. Talkootehtävissä ei välttämättä liikuta omalla mukavuusalueella, vaan jokainen on samassa liemessä toteuttaessaan omaa, vierastakin osaluettua suuresta kokonaisuudesta.

”Maaseudun kasvattina talkoohenki virtaa voimallisesti suonissani. Lisäksi minusta on tärkeää ja mukavaa osallistua ja olla mukana järjestämässä yhteistä tapahtumaa. Hiukkasan koen sen myös vastuukseni tämän yhteisön jäsenenä.”

Halu auttaa on monille tärkeä syy toimia vapaaehtoisena. Se voidaan kanavoida paitsi konkreettiseen lähimmäisen auttamiseen, yhteisön auttamiseen: omasta ajasta luovutaan yhteisen hyvän vuoksi. Suomalaisen työväenluokkaisen talkoohengen perintö elää meissä edelleen.

”Mitä kiireempi on ollut (ruokapuolella) ja mitä enemmän hiki on virrannut, sitä hausemmaksi on käyneet talkoolaisten jutut ja semmoinen hassu yhteisyyden tunne.”

Ponnistelut yhteisen haasteen ja päämäärän toteuttamiseksi hitsaavat tekijänsä yhteen. Päämäärän tavoittaminen tuottaa vahvan me-kokemuksen, yhteishenki kasvaa. Yhteisen tavoitteen saavuttaminen rohkaisee jatkamaan uusien yhteisten asioiden parissa: mitä enemmän toimintaa, sitä enemmän toimintaa – ja yhteisöllisyyttä. Joissain kaupunginosissa tämän katsotaan nostavan asuinalueen arvoa, ei pelkästään mielikuvissa ”hyvästä asuinalueesta”, vaan jopa rahallista arvoa.

TALKOOLAISELLE

YHDESSÄ OLEMME ENEMMÄN KUIN
OSIEMME SUMMA

”Päysin äänentoistoryhmän talkoolaiseksi ja ensi kertaa näkemään, kuinka paljon työtä konsertin järjestäminen vaatii etukäteen. Enhän mä paljon muuta osannut, kun kantaa, mutta alku sekini.”

Vapaaehtoistyössä ihminen pääsee tekemään jotain, mitä ehkä työelämässään ei koskaan. Oppimisen ulottuvuus on tärkeä tulokulma vapaaehtoisuudelle: oppiminen ja onnistuminen ovat myös omiaan nostamaan itsetuntoa. Uudet ja uudenlaiset kokemukset voivat olla todella merkityksellisiä, ohjata ammatinvalinnassa ja jopa edistää työuraa.

”Viime juhlissa olin ekan kerran ja vaikka silloin ’vain’ kauhan varressa pari tuntia, tuli pari uutta naamaa tutuksi ja kivaa oli.”

Paikalliseen vapaaehtoistoimintaan ajaa usein halu tutustua muihin asukkaisiin, naapureihin. Tarve kuulua ryhmään ja ystävystyä samanhenkisten ihmisten kanssa näyttäisi olevan tärkeää kaikille ikäryhmille. Osallistuminen voi olla ajanvietettä, mutta se palkitsee uusien tuttavuuksien ja hyvinvoinnin muodossa.

”Tänä vuonna tulin talkooväkeen innolla mukaan. Osallistuin edellisiin juhliin makkaranpaistajana ja kokemukseni mukaan siitä sai hyvän mielen ja hauskan päivän.”

Vapaaehtoisuudessa on kyse ihmisten tarpeesta osallistua yhteisön toimintaan ja tuntea olevansa tärkeä. Oli motiivi toimia mikä tahansa, vapaaehtoistyön ja aktiivisen kansalaisuuden elämänlaatua kohentavat vaikutukset ovat väistämättömät. Vapaaehtoistoiminta on kaksisuuntaista: kun annat jotain, saat myös itse.

Vapaaehtoistyötä ei voida myöskään tarkastella irrallaan talouden ja markkinoiden vaikutuksesta. Yhä enemmän markkinatalouden käsitteillä, periaatteilla sekä arvoilla toimivan yhteiskunnan ja kansalaisten arvojen välillä on ristiriita.

Viime vuosien lukuisissa tutkimuksissa on kiistatta todistettu, että osallistumisella vapaaehtoistyöhön ja aktiivisuudella on suora vaikutus hyvinvointiin. Terveyttä edistävää vaikutusta on turha kiistää, ja miksi pitäisikään? Ilo, nauru, tyytyväisyys, yhteisöllisyys. Varmasti onnellisen ihmisen elämä on täyteläisempää – ja kalenterit täydempiä!

Artikkelin sitaateissa puhuvat Kumpulän kyläjuhlan vapaaehtoiset.

MIKSI VAPAAEHTOISTYÖN

JOHTAMINEN ON ERITYISTÄ?

VAPAAEHTOISTYÖ VAATII JOHTAMISTA SIINÄ MISSÄ MIKÄ TAHANSA MUUKIN TYÖ. VAPAAEHTOISTYÖN JOHTAMISEEN VOIDAAN SOVELTAA JOITAKIN YLEISIÄ JOHTAMISEN PERIAATTEITA, MUTTA SE ON AINA SAMALLA MYÖS ERITYISLUONTEISTA, JA VAATII OMANLAISTAAN JOHTAMISTA.

Yritysmaailmaan kuuluvien tehokkuuden ja tuloksellisuuden vaatimukset eivät sovi sellaisenaan vapaaehtoistyön maailmaan, mikä ei tarkoita, että vapaaehtoistyö olisi automaattisesti tehotonta ja tuloksetonta. Ei ole täysin tavatonta, että vapaaehtoistyöhön suhtaudutaan työelämää suuremmalla palolla. Kansalaisfoorumin pääsihteerin Aaro Harjun mukaan Suomessa vapaaehtoistyötä tekee 37 prosenttia väestöstä, keskimäärin neljä tuntia viikossa. Suomessa tehdään siis paljon vapaaehtoistyötä, mutta varsinainen tekijöiden joukko on määrällisesti katsottuna pieni.

Useimmat suomalaiset kulttuuritapahtumat pyörivät vapaaehtoisen työvoiman varassa. Merkittävä määrä suomalaisia rock-festivaaleja, kulttuuritapahtumia ynnä muita rientoja jäisi järjestämättä ilman niitä ihmisiä, jotka tekevät töitä periaatteessa korvauksetta. Erilaisia tapahtumia johdetaan mitä moninaisimmilla tavoilla, toisia tehokkaammin, toisia vähemmän tehokkaasti. Vaihtelevuuteen on monia syitä. Ensimmäinen syy on se, että vapaaehtoistyöorganisaatioissa johtoasemaan on harvoin hakeuduttu, vaan siihen on enemmänkin jouduttu. Tämä ei automaattisesti tarkoita, että kyseinen henkilö olisi hyvä tai huono johtaja, sillä kyse on pitkälti henkilökohtaisista ominaisuuksista. Toinen syy vapaaehtoistyön johtajuuden vaihtelevuuteen on se, ettei alalla ole Suomessa juuri minkäänlaista koulutusta. Johtajakoulutusta on monenlaista, mutta toisen alan johtajuus ei välttämättä sovi vapaaehtoisten johtamiseen. Näin ollen vapaaehtoistyön johtamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, sillä kulttuuritapahtumien merkitys suomalaisen elämän rikastuttajana on suuri. Kulttuuritapahtumia tekevillä ihmisillä on oikeus olla hyvin ja tehokkaasti johdettuja.

Vapaaehtoistyön johtamisesta puhuttaessa on tärkeää eritellä, mitä johtaminen vapaaehtoistyön kentällä tarkkaan ottaen on. Johtamisessa ei ole kyse pelkästään

toisen ihmisen tekemään käskemisestä. Tärkeämpiä ominaisuuksia ovat kyky kuunnella, kyky tehdä yhdessä ja kyky sopia, mutta toisaalta myös käskyttämistäkin tarvitaan. Johtaminen on myös huomattavasti pidempi prosessi kuin miksi se yleisesti mielletään. Johtamisen vaiheet olen eritellyt tässä seuraavasti:

Rekrytointi - sitouttaminen - työ - palkitseminen MOTIVOINTI

Johtaminen ei siis ole pelkästään niin sanotusti kentällä tapahtuvaa ohjaamista, vaan johtamisen prosessi alkaa jo siinä vaiheessa, kun yksittäinen ihminen tai esimerkiksi yhdistysryhmä ilmoittaa halukkuudestaan osallistua tapahtuman järjestämiseen vapaaehtoisena. Rekrytointi on oleellinen osa vapaaehtoistyön johtamista, koska erilaisissa tapahtumissa tekijät vaihtuvat vuodesta toiseen. Toisaalta osa talkoolaisista on mukana vuodesta toiseen, mutta oleellista on huomioida, että vapaaehtoiseen toimintaan osallistutaan aina oman elämäntilanteen mukaan. Niinpä aktiivinen rekrytointi on erityisen tärkeää. Internet ja sosiaalinen media ovat viime vuosina yleistyneet ja helpottaneet ihmisten rekrytointia tavattomasti.

Toisekseen vapaaehtoistyön johtamiseen kaivataan kokemukseni mukaan enemmän sitouttamista, jämäkkyyttä ja yhteisiä pelisääntöjä. Näiden asioiden vapaaehtoistyön johtamiseen soveltamisella ei ole tarkoitus tehdä vapaaehtoistyöstä epämiellyttävää tai huonompaa vaan ennen kaikkea parempaa ja kaikille tasapuolista. Kolmanneksi johtaminen tapahtuu käytännössä silloin, kun tapahtuma on käynnissä. Tämä on johtamisen kannalta usein haasteellisin kohta, kun johdettavana voi olla kymmeniä ihmisiä, joista jokaisella on omat huolensa ja murheensa. Johtamisen viimeinen vaihe on palkitseminen.

Kuhunkin johtamisen vaiheeseen kuuluu oleellisena osana motivointi. Usein vapaaehtoistyöhön hakeutuvalla ihmisellä on jonkin verran omaa motivaatiota, jolloin johtajan tehtäväksi jää oikeastaan tämän motivaation ylläpitäminen ja lisääminen. Rekrytointivaiheessa vapaaehtoisten johtamisesta vastaavan on varmistettava, että ihminen tuntee olevansa tarpeellinen. Sitouttamisessa hänen tavoitteistaan ja motiiveistaan on syytä keskustella, minkä lisäksi hänen kanssaan voidaan sopia tarkemmista tehtävistä. Työn aikana motivointi on tärkeää, koska työskentelyajat saattavat vapaaehtoistyöhön perustuvissa

tapauksissa venyä toisinaan sängen pitkiksi. Ihmisiä on aina pyrittävä kuuntelemaan ja muistettava myös se, että he tekevät töitä aina periaatteessa korvauksetta. Johtajalla on oikeus vaatia vapaaehtoiselta sovittujen työtehtävien suorittamista, mutta kaikesta muusta on syytä sopia henkilökohtaisesti. Suora käskeminen tulisi kuitenkin olla viimeinen keino. Palkitsemalla työn tekijä hyvin tehdystä työstä motivoidaan tätä jatkamaan jatkossakin osana vapaaehtoistyöorganisaatiota. Useimmiten motivaation ylläpitämiseen riittää se, että ihminen otetaan mukaan ja hänelle löydetään omia kykyjä ja vahvuuksia vastaava työ.

Mikä sitten tekee suomalaisen vapaaehtoistyön johtamisesta erityistä? Jotta asiaa voisi tarkastella, on sille löydettävä jokin vertailukohta. Vapaaehtoistyön tapauksessa looginen vastakohta on normaali palkkatyö. Siinä missä vapaaehtoistyön tekemiseen on monia erilaisia motiiveja ja syitä, on normaalin palkkatyön motiivina enemmän tai vähemmän hankkia rahaa, joka taas mahdollistaa monien muiden elämään liittyvien asioiden tekemisen. Rahakeskeisyys ei tarkoita, ettei palkkatyö voisi olla mielekästä, antoisaa ja avartavaa, mutta yksinkertaisesti jokaisen on tehtävä jotakin pystyäkseen elämään normaalia elämää. Vapaaehtoistyötä

HAT VIIRIT, KYLIT,

KULJETUKSET
 - TUOLIT, PÖYDÄT, TELTAT } PERJANTAINA
 - KÄHYLÄTARVINKEET

MAANANTAINA
JÄRJESTYSMIEHET
 - YHTEYSTIEDOT KYLÄTILAAAN
 PASI CHRISTOFF -10 "KORTITONTA"

PERJANTAINA
 - INFO:N HOITAJA
 - ENSIAPU PÄIVYSTÄJÄT
TELTOJEN PYSYTYKSET
 4 kpl 3-6 m
 2 kpl Ø14 m 6 hlöä
 LEIKAT, NARUA.

PURKU
 + SIIVOUS
 KLO 15 • SIIRTO PÄÄLAVALLE
 • PIKKULAVAN TURKKI
 KLO 22 • RUDKAPUIDEN • OHJELMA-
 RYHMÄN TARPEET

VARTIOINTI:
 PE-LA -YÖ → VARTIOINTI 10-15 5h
 15-22 7h
 LA-SU -YÖ → JÄTKÖT 12h
 RUOKA- Eija

"HEVOSPASSIPOLIISI" 30min

anna.karoluna.korhonen@gmail.com
 sami.ferm@kolumbus.fi

SEUR. KOKOUS 14.4. klo 18

PPIS-RYHMÄ
 3. VA
 TIEDOTTEET
 POSTILAATTOONIN
 ALUEEN
 TÄMÄ MAKSUJEN
 KERÄÄMINEN

UICSIOT
 KILLIMAKKARA

KAINI
 TEE
 TALLIMENU

UNNIT
 TÄYT PATONGIT

välttämättä avaa suutaan ennen kuin heiltä yksiselitteisesti kysytään. "Kiitos" on yksinkertainen ja tehokas sana, eikä sen käyttämisestä ole syytä ainakaan välttää. Yhtä lailla palkitsemiseen kuuluu myös palautteen antaminen tehdystä työstä. Samoin moni vapaaehtoinen haluaa kuulla, kuinka asiakkaat ovat kokeneet tapahtuman, jota he ovat olleet mukana tekemässä.

Palkitseminen on myös sitä, että motivoituneimmille vapaaehtoisille tarjotaan mahdollisuus osallistua tiiviimmin tapahtuman organisointiin ja järjestämiseen tulevaisuudessa. Yhden vuoden talkoolaiset voivat jatkossa olla tulevien vuosien uusien talkoolaisten opastajia. Palkitsemisen on luonnollisesti myös yksi motivaatiota ylläpitävistä tekijöistä.

VAPAAEHTOISTYÖN TEKEMISEN MOTIIVEISTA

TÄTÄ JULKAISUA VARTEN TEHTIIN KYSELY ERI KULTTUURIALOJEN VAPAAEHTOISILLE. VAPAAEHTOISTOIMINTAA ON TUTKITTU PALJON VARSINKIN SOSIAALI- JA URHEILUPUELELLA, MUTTA KULTTUURIALALLA TUTKIMUKSET OVAT JÄÄNEET VÄHEMMÄLLE. KYSELYN AVULLA HALUTTIIN VERTAILLA OVATKO MOTIIVIT TEHDÄ VAPAAEHTOISTYÖTÄ SAMAT ERILAISISSA VAPAAEHTOISRYHMISSÄ JA ERI SEKTOREILLA.

Kysely (Liite 1) lähetettiin Joensuun Ilosaarirockin vastaaville eli ihmisille, jotka huolehtivat festivaalilla tietyn toimipisteen toiminnasta sekä Seinäjoen Rytmikorjaamo-klubin, Hämeen Keskiaikamarkkinoiden ja Helsingin kaupungin nuorisotalojen vapaaehtoisille. Kaikkien tahojen työnkuvat ovat hyvin erilaisia, yhteisenä tekijänä on kuitenkin vapaaehtoisuus.

Vastauksia kyselyyn tuli 130 kappaletta. Määrällisesti vastauksia tuli eniten rytmikorjaamolaisilta (50) ja Keskiaikamarkkinoiden vapaaehtoisilta (50). Ilosaarirockin vastaavista työntekijöistä vastasi 20 henkeä ja nuorisotaloilla vapaaehtoisina toimivista 10 henkeä.

Suurin osa vastaajista oli naisia, sillä 130 vastaajasta 94 oli naisia (72,3 %). Vastaajien ikähaarukka oli 18–30 vuotta (49,1 %), suurimman otoksen ollessa yli 40-vuotiaiden lokerossa (32,3 %). Yli puolet 40-vuotiaista vastaajista tuli Hämeen Keskiaikamarkkinoiden vapaaehtoisista nuoremman porukan tullessa rokkipuolelta. Tästä porukasta suurin osa toimi opiskelijoina tai kävi töissä (86,2 %). Kysymykseen toimimisesta muussa vapaaehtoisorganisaatiossa vastaukset menivät suunnilleen tasan: osa toimii aktiivina muuallakin, osalle riittää aktiivisena oleminen vain yhdessä organisaatiossa. Suurin osa (78,5 %) oli käynyt ennen vapaaehtoiseksi tulemista tapahtumassa tai tilassa asiakkaana, tai muuten hommissa.

Vapaaehtoisten tekemisen motiiveja ja taustoja selvitettiin muutamalla kysymyksellä. Vastauksissa nousi esiin samat asiat: ystävät, tekeminen, rakkaus lajiin ja uusien ihmisten tapaaminen. Oikeastaan vastaukset voisi tiivistää yhteen sanaan: yhteisöllisyys. Johtamisen näkökulmasta yhteisöllisyys on osa hyvää johtamista. Yhteisöllisyys kehittyi, kun toiminta on arvostavaa, innostavaa, kiittävää ja positiivista. Vapaaehtoisjohtaminen on vuorovaikutteista johtamista, sitä kautta syntyy avoimuutta ja luottamusta. Vapaaehtoisia ei voi johtaa diktaattorimaisesti, johtaja edellä. Mitä enemmän vapaa-

ehtoiselle antaa vaikuttamismahdollisuuksia ja perustelee päätöksiä, sitä motivoituneempi ja sitoutuneempi vapaaehtoinen on. Vapaaehtoisorganisaatiota voi kuvata omanlaiseksi perheekseen. Myös perheessä asioista keskustellaan ja otetaan toisten mielipiteet huomioon.

Kysymykseen siitä, miten on päätynyt vapaaehtoishommiin tuli hyviä ja avoimia vastauksia. Mukaan on tultu kavereiden suosituksesta tai uusia ihmisiä etsien. Myös koulu ja ammattitaidon kehittäminen on tuonut ihmisiä vapaaehtoisiksi. Halu tehdä ja olla osana ryhmää on ollut suuri motiivi lähteä tekemään. Myös rakkaus lajiin ja ”koukkuun jääminen” nousi esiin useissa vastauksissa.

”Keskiaikayhdistyksen toiminta/talkoohenki on tarmokasta, kiehtovaa ja mukaansa tempaavaa ja siinä on tekemisen meininki nimenomaan yhdessä!”

”Minusta on mukava olla mukana järjestämässä minulle tärkeää tapahtumaa, silloin pääsen mukaan kehittämään tapahtumaa ja siten tekemään tapahtumasta muillekin mieluisamman.”

”Kavereiden kautta. Homma jatkuu ja jatkuu, eikä hommasta saa tarpeekseen. Haastavampia tehtäviä löytyy, jos niitä haluaa. Tapahtumien järjestäminen sinne, missä niitä ei ole tietyille kohderyhmälle, on myös ollut yksi mielenkiintoa ylläpitävä asia.”

”Hetken mielijohteesta, mutta olen tyytyväinen!”

Yksi mielenkiintoisemmista kysymyksistä johtamisen näkökulmasta ajateltuna on kysymys: ”miksi teen vapaaehtoistyötä?”. Vastaajien piti arvioida väittämän tärkeyttä arvoasteikolla 1–5 ykkösen tarkoittaessa merkityksentöntä ja 5 hyvin tärkeää. Näissäkin vastauksissa yhteisöllisyys toimi yhdistävänä tekijänä. Kaksi selkeimmin esille nousutta vastausta oli olla osana toimintaa ja ilmapiiiriä sekä hyvä yhteishenki. Yli 60 prosenttia vastaajista oli arvioinut näiden seikkojen olevan hyvin tärkeitä.

Seuraavassa seitsemän tärkeintä syytä vapaaehtoistyön tekemiselle. Suluisia ensin ne vastaajat, jotka arvioivat syyn hyvin tärkeäksi (5) ja toisena yhteenlaskettuna myös ne vastaajat, jotka arvioivat syyn melko tärkeäksi (4).

1. Olla osana toimintaa ja ilmapiiriä (60 % / 94,6 %)
2. Hyvä ilmapiiri (61,2 % / 88,3 %)
3. Yhteishenki ja yhteenkuuluvaisuuden tunne (44,2 % / 84,5 %)
4. Tavata vanhoja tuttuja (50 % / 80,8 %)
5. Olla osa yhteisöä (45 % / 79,9 %)
6. Auttaminen (34,6 % / 77,7 %)
7. Tavata uusia ihmisiä (40,8 % / 76,2 %)

Väittämissä kyseltiin myös eduista, kuten erityisistä vaatteista, saunailloista, koulutuksista ja lipuista, mutta niiden merkitys ei noussut lähellekään edellä mainittuja syitä tehdä vapaaehtoistyötä. Tästä voi päätellä vapaaehtoistyössä tärkeintä olevan mielekkään tekemisen hyvässä porukassa. Edut tulevat sitten mukavana lisänä. Tämä on tärkeää muistaa johtamisessa ja toiminnan suunnittelussa. Vapaaehtoisille ei voi kuitata huonoa fiilistä tai lisätyötä lisäeduilla, kuten ylityölisällä tai palkallisilla vapaapäivillä.

Vapaaehtoisilta kysyttiin myös avoimella kysymyksellä, mitä he itse tuntevat saavansa vapaaehtoisena toimimisesta. Oikeastaan kaikista vastauksista nousevat esille samankaltaiset asiat:

- olla osana yhteisöä, olla merkityksellinen ja hyödyksi
- onnistumisen tunne
- hyvä mieli
- kokemukset
- ystävät

Monissa vastauksissa myös puhuttiin ilosta, tuiasta, energisoinnista ja uudesta potkusta omaan elämään. Vapaaehtoisuudessa on tärkeämpiä arvoja kuin pelkkä etujen saaminen. Puhutaan ihmisten hyvinvoinnista ja elämään sisältöä antavasta työstä. Vapaaehtoisen maailma parantuu vapaaehtoistyötä tekemällä.

”Tunten että olen voinut olla hyödyksi jossakin suuremmassa. Kokonaisvaltaisen kokemuksen, jossa antaa itsestään paljon ja voi omalta osaltaan vaikuttaa tapahtumakokonaisuuden muotoon ja ilmeeseen.”

”Hyvää mieltä. Kivaa tulla töihin kun tapaa tuttuja ja uusia ihmisiä. Kokemuksia, oppii paljon uutta. Saa tuoda omia näkemyksiään esille ja ottaa huomioon myös muiden näkemykset. Oppii olemaan vastuussa asioista. Näkee kuinka paljon työntekijöitä tarvitaan tapahtuman järjestämiseksi ja osaa arvostaa kaikkien työpanosta illan onnistumiseksi.”

”Tällä hetkellä en koe hyötyväni vapaaehtoisuudestani mitenkään, mutta välillä on mukava olla mukana esim jossei ole muuta tekemistä. Ei tarvitse jäädä yksin kotiinkaan. :)”

”Yhdessä jonkun jutun tekeminen on vain fantastisen hienoa. Energisoivaa, innostavaa. Parasta on aika juuri ennen tapahtumaa, on niin upeaa kun on säpinää ja kaikki puuhaamassa yhteisen asian puolesta. Pidän myös suunnittelusta: kun suunnittelen omaa osuuttani ja panostani tapahtumaan.”

”Pienen hetken aikaa itselle hengähtää omasta normaali arjesta. Kun hommat toimii, niin siinä on vaan jokin taika, joka tuo erittäin hyvän mielen. Ja tietenkin uusia ystävyys-suhteita.”

Selkeää on myös, että vapaaehtoiset haluavat kehittyä tehtävissään. Kysymykseen ”haluatko kehittyä vapaaehtoistyössä” suurin osa on vastannut kyllä. Perusteina on

ollut saada varmuutta tekemiseen, uusia haasteita ja lisää vastuuta. Myös varmuutta ja uusia kokemuksia haettiin kehittymisen kautta. Osa vastaajista ajatteli saavansa vapaaehtoistyöstä lisäpotkua palkkatyöhönsä ja osa halusi kehittyä kokeilemalla uusia työpisteitä. Kuitenkin on nähtävissä, etteivät vapaaehtoiset halua jämähtää vain yhteen ja samaan työhön vaan haluna on saada hyvin ohjattua ja perehtymisen kautta saavutettua kokemusta monipuolisesti.

”Koska harvoin vapaaehtoistyöstä saa palkkaa, on kehittyminen, haastavuus ja uudet tehtävät niitä kannusteita, jotka tekevät työstä tekemisen arvoista.”

”Haluaisin tehdä vielä enemmän erilaisia töitä, mutta en uskalla, koska pelkään mokaavani.”

”Kyllä. Olen itse mukana siltä pohjalta, että on mukava saada vastapainoa omalla työllään ja sille mitä normaalisti tekee arkena. Mutta myös siksi, että haluan kantaa korteni kekoon tämän toiminnan edistämiseksi. En ole ajatellut, että minun tarvitsisi kehittyä tässä mutta sitä tapahtuu väkisininkin.”

Pyydettyäessä listaamaan viisi tärkeintä vapaaehtoisjohtajan ominaisuutta vastaajat valitsivat seuraavat ominaisuudet:

1. On helposti lähestyttävä (71,3 %)
2. Antaa palautetta (65,4 %)
3. Kertoo tapahtuman/toiminnan taustoista ja kokonaisuudesta (47,7 %)
4. Ottaa vastaan kehittämissuhteita (46,2 %)
5. Antaa kiitosta (44,6 %)

Yllättäen kiitoksen antaminen oli vastauksissa vasta viidennellä sijalla. Tässä voi tietysti miettiä, olisiko kysymyksen asettelu muotoon ”antaa myönteistä palautetta” antanut erilaisen tuloksen. Nyt palautteen antaminen on toisena, mikä sisältää niin positiivisen kuin rakentavankin palautteen.

Vapaaehtoisten jaksamiseen vaikuttavat syyt ovat suhteellisen

ennalta arvattavia. Väsymistä aiheuttavat epäselvyydet ja ristiriitaisuudet, tehtävien kasaantuminen ja pitkät päivät, muiden pahantuulisuus ja huono henki vapaaehtoisporukassa. Yksi vastauksista nouseva asia oli tärkeä kaikille vapaaehtoisorganisaatioille: jokaisen täytyy arvostaa vapaaehtoisia samalla tavalla. Ei siis riitä, että yksi henkilö on nimetty vapaaehtoisvastaavaksi ja hän on ainut, joka huolehtii vapaaehtoisista. Vapaaehtoiset tarvitsevat arvostusta myös muulta taholta, muun muassa yhdistyksen hallitukselta ja työntekijöiltä. Yhteinen linja myös tässä asiassa kautta organisaation on sitouttaa vapaaehtoisia tiukemmin työyhteisöön.

”Jos omaa työpanosta ei joku muu arvosta. Ei saa kehittää itseään ja kaikki ratkaistaan puolesta. Työkaveri lusmuilee. Jos minuun ei luoteta että osaan homman tehdä ja joku valvoo ja kommentoi tekemisiäni. Tyytymättömät asiakkaat.”

”Se kun tuntuu ettei ollutkaan tärkeä paikassaan, ei saa kiitosta, kukaan ei huomaa tai kysele miten menee eikä moikata kun lähtee kotiin. Miksi teen enää tätä?”

”Minun mielestäni väsyttävintä on se jos palkattu antaa aiheutoman negatiivinen kommentin liittyen tehtyyn vapaaehtoistyöhön, mikäli työ on tehty saadun ohjeen mukaan.”

Vapaaehtoisten jaksamisessa nousevat esille samat yhteisöllisyyden teemat kuin tekemisen motivaatiossakin. Hyvä fiilis työkavereiden kesken, mukavat asiakkaat ja tunne siitä, että tekee jotain tärkeää.

”Oma, sisäinen halu oppia on varmasti suurin jaksamista edistävä tekijä.”

”Hyvä yhteishenki. Positiivinen palaute muilta. Talkoolaisten saamat edut. Työn monipuolisuus, haastavuus, uudet tehtävät, kiitos ja kannustus.”

”Hyvä fiilis tapahtumassa ja sen teossa. Innostavuus. Tapahtuman elämyksellisyys, josta voi haaveilla pitkin vuotta (vaikkei sitä ehdikään kokea riittävästi, oman vapaaehtoispestin takia). Upeat ihmiset, joiden kanssa homma tehdään ja joiden kanssa raskaskin työ on hauskaa. Se, että meille (=tapahtumaorganisaatiolle) ei mikään ole mahdotonta!”

Kysyttäessä yksittäistä tärkeintä hetkeä tai asiaa, joka motivoi vapaaehtoistyöhön, vastauksista näkee osallistumisen tärkeyden ja sen, miten sitoutuneesti vapaaehtoiset työskentelevät. Useissa vastauksissa tärkeimmäksi kerrotaan tapahtumien tai illan onnistuminen. Työssä onnistuminen ja tapahtuman päätteeksi kokemusten jakaminen on myös tärkeää vapaaehtoisille. Yhteinen illan purkuhetki ja vertaistukiryhmä nousevat esille isossa osassa vastauksista.

”Kun saa sellainen hyvän työtahdin päälle ja tajuaa että hitsi oon liekeissä ja oikeesti hyvä tässä hommassa.”

”Kun näkee suunnitelmien toteutuvan konkreettisesti. Eli pääsee huokaisemaan, että ”tässä se nyt on juuri tällä hetkellä””

”Yleisöstä tullut spontaani ihastelu.”

”Ne muutamat päivät ennen tapahtumaa kun olen pois leipätyöstäni ja teen vain tapahtumaa entisellä kotipaikkakunnallani. Samaan aikaan joka puolella tapahtuu, kun tapahtumaa rakennetaan. Se kuhina ja kihinä, sähköinen ilmapiiri tapahtumatoimistolla. Kun ei ole väliä, onko ripsiväri levinnyt tai tukka likainen, kun syö kohdalle tullutta metripizzaa ja lödökarkkeja edes jotain syödäkseen, kun tekee viittä asiaa samaan aikaan ja hoitaa vielä muutaman hätätapahtuksen samalla, kiroillen mutta tehokkaasti. Ja sitten se, kun kaikki on valmista ja minä olen ollut mukana sitä tekemässä, omalla panoksellani, joka on sattumalta varsin oleellinen tälle tapahtumalle. Minulla on siinä iso vastuu ja rooli, joka vähän jännittääkin: että kaikki sujuisi hyvin! – Jotain on tehty tyhjästä, nyt se on olemassa, intensiivisenä, värikkäänä ja jännittävänä. Ja kohta tuhannet ihmiset tulevat kokemaan sen.”

Rahallisen korvauksen vaikutuksesta työmotivaatioon huomaa eri tapahtumien vastaavien välisen eron. Ilosaarirockin vastaavat, jotka kantavat suuren vastuun festarin osa-alueen toiminnasta ja toimivat itsekin vapaa-

ehtoisten esimiehinä, kuvasivat useimmiten rahapalkan olevan jo ihan tervetullutta motivaatiota tehtävälle. Vastauksista kuitenkin näkyi, että rahallisen korvauksen ei oleteta olevan suuri vaan lähinnä kädenojennus työtaakan henkiseksi helpotukseksi. Rahallinen korvaus herättää paljon tunteita vapaaehtoisten vastauksissa. Vapaaehtoistyö on kuitenkin vapaaehtoista ja rahallinen korvaus tekisi siitä työtä. Kuitenkin pitkät päivät ja välillä raskaalta tuntuvat työt houkuttelevat ajatukseen rahallisesta korvauksesta. Pelkona palkallisuuteen siirtymisessä ovat yhteisöllisyyden ja tekemisen ilon katoaminen.

”Lakkaisin oletettavasti tekemästä kyseistä vapaaehtoistyötä, sillä rahalliseen korvaukseen (=palkkaan) liittyy aina vaatimus tietystä työn tasosta ja ahkeruudesta. Samalla katoaa oma päättämisen vapaus ja vapaaehtoistyöstä tulee sitä harmaata, tavallista työtä.”

”Ehkä asennoituminen muuttuisi. Tuntuisi että olisi tekemässä töitä vain rahan takia eikä yhteisen tapahtuman toteuttamiseksi, vaikkei itse työ muuttuisi mihinkään.”

”Ei muuttuisi ja tuskin tulisin enää talkoisiin, koska rahan saamisen vastineeksi pitäisi muuttua...se kenen leipää syöt, sen lauluja laulat’...ei saisi tehdä enää talkootyötä silkasta rakkaudesta lajiin omalla tavalla....”

”Ei, fiilistä ei rahalla voi ostaa.”

VAPAAEHTOISJOHTAMISEN HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

1. OPETTELE NIMET (HENKILÖKOHTAISUUS MYÖS YHTEYDENOTOISSA).
2. HUOMIO KAIKKI, HUOLEHDI PIENISTÄKIN ASIOISTA, MUISTA KUTSUA SYÖMÄÄN TAI KAHVILLE, JOS SELLAISESTA ON SOVITTU.
3. OLE AVOIN JA PERUSTELE ASIOITA: VAPAAEHTOISEN ON HELPOMPI TYÖSKENNEL- LÄ, KUN HÄN YMMÄRTÄÄ MITÄ TEKEE.
4. KERRO, ETTÄ EI OLE YHTÄ OIKEAA TAPAA TOIMIA, VAAN LOPPUTULOS RATKAI- SEE.
5. PIDÄ HUUMORI MUKANA TOIMINNASSA, MOKIEN JA VIRHEIDEN KÄSITTELY HUUMO- RIN KAUTTA HELPOTTAA ASIOITA, MYÖS ITSENSÄ KANNATTA LAITTAA ALTTIIKSI.
6. PYYDÄ PALAUTETTA KÄYTÄNNÖN TYÖN TEKIJÖILTÄ ENNEN TYÖPISTEELTÄ LÄHTÖÄ ESIM. LYHYELLÄ LOMAKKEELLA: KYSY MIELIPIDETTÄ.
7. KAHVIA JA TEETÄ ON HYVÄ OLLA AINA TARJOLLA.
8. JOKAINEN TYYTYMÄTTÖMYYDEN ÄÄNI ON SYYTÄ OTTAA HUOMI- OON JA SEURATA NIITÄ.
9. SITOUTA TALKOOLAISESI, KOSKA SITOUTUNUT TALKOOLAINEN ON POTENTIAALINEN TAPAHTUMAN KEHITTÄJÄ.
10. HUOLEHDI TIEDON SIIRTYMISESTÄ KOKENEEMMILTA TYÖNTE- KIJÖILTÄ ALOITTELEVILLE.
11. REKRYTOINTIA KANNATTA TEHDÄ AINA KUIN MAHDOLLISTA JA JATKUVASTI JA KAIKILLA MAHDOLLISILLA TAVOILLA.
12. MUISTUTA ASIAKKAITA JA ARTISTEJA SIITÄ, ETTÄ TYÖTÄ TEKEVÄT HEIDÄN ETEENSÄ MYÖS VAPAAEHTOISET.

Hyvät käytännöt on koottu HUMAKin Kulttuuritapahtumien vapaaehtoistyön erikois- tumisopintojen aikana käydyissä keskusteluissa.

LAIT JA VEROTUS

TAPAHTUMIEN, ORGANISAATIOIDEN JA VIRANOMAISTEN NÄKÖKULMAT

TALKOOTYÖ ON

- VAPAAEHTOISUUTEEN PERUSTUVAA
 - TYÖ EI TUO SUORAA HENKILÖKOHTAISTA ETUA
- TILAPÄISTÄ JA TILANNE-SIDONNAISTA
 - TARVE YHDISTYKSESTÄ LÄHTÖISIN
- YHDISTYKSEN TARKOITUKSEN MUKAISTA
 - YHDISTYKSEN SÄÄNTÖJEN MUKAISTA TOIMINTAA
- SIIRRETTÄVÄÄ
 - TYÖN VOI TEHDÄ KUKA HYVÄNSÄ

TALKOOTYÖN MÄÄRITELMÄ

Talkootyöllä tarkoitetaan yleensä toisen lukuun korvausta tehtävää työtä. Talkoilla tehtävä työ on ”jokamiehentyötä”, joka ei edellytä erityistä ammattitaitoa tai pätevyyttä. Talkootyö ei siten vaativuudellaan rajoita kenenkään osallistumista talkoisiin.

TALKOOTYÖHÖN SITOUTUMINEN

Vapaaehtoisuus

Talkootyö käsitetään yleensä vapaaehtoisuuteen perustuvaksi ja ilman sitoumuksia tapahtuvaksi työn suorittamiseksi. Talkootyötä ei ole laissa säännelty, ja sinänsä se jää lailla säänneltyjen oikeussuhteiden ulkopuolelle. Toisaalta vapaaehtoisuus ei vielä kovin tarkasti määrittele sitoutumisen luonnetta, sillä onhan sopimuksen tekeminenkin vapaaehtoista. Vapaaehtoisuudella tarkoitetaan siis sitä, että talkootyön tekijä ei nimenomaisesti sitoudu työn tekoon, eikä häntä voida siihen velvoittaa. Työn suorittajan on mahdollista päättää työnteko halutessaan ilman perusteita tai jättää työ kokonaan tekemättä, eikä siitä voi seurata talkootyöntekijälle sanktioita. Vapaaehtoisuus on myös suostumus tehdä työtä ilman vastiketta, jolloin tehdyn työn perusteella ei voida vaatia korvausta.

Yhdistyksillä on kuitenkin usein tarve sitouttaa jäsenensä talkootyöhön. Sitouttamistavat talkootyön tekemiseen voidaan jaotella vapaaehtoiseen talkootyön tekemiseen, talkootyöhön velvoittamiseen yhdistyksen säännöissä ja sopimukseen talkootyössä.

Talkootyövelvoite yhdistyksen säännöissä

Yhdistymisvapaus on jokaisen perusoikeus (Perustuslaki (11.6.1999/731) 13§). Yhdistymisvapauden yksi ulottuvuus on yhdistysautonomia, joka mahdollistaa sen, että yhdistystä perustettaessa voidaan päättää hyvin vapaasti yhdistyksen säännöistä ja siitä, millaiset kriteerit jäseneksi pääsyyllä asetetaan. Sääntöjen tulee olla lain ja hyvän tavan mukaisia.

Jäsenten velvollisuudet yhdistyksissä perustuu yhdistyslakiin (503/1989) ja yhdistyksen sääntöihin. Jäsenelle voidaan säännöissä asettaa velvollisuuksia ja hänelle on mahdollisuus määrätä toimintavelvollisuus säännöissä, mutta sen on liitettävä yhdistyksen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen ja toimintamuotoihin. Jokaisella on oikeus olla kuulumatta yhdistykseen ja oikeus myös erota siitä vapaasti. Muiden kuin yhdistyksen jäsenten osalta talkootyöhön sitouttaminen vaatii sopimusjärjestelyjä.

Sopimus talkootyöstä

Sopimuksen tekeminen talkootyöstä on usein perusteltua, jotta pystytään ennakoimaan talkootyöhön osallistuvien henkilöiden määrä ja organisoimaan talkootyö. Sopimusta ei tarvita jos työ on järjestetty niin, että sitä voi mennä tekemään kuka tahansa.

Sopimus voidaan määritellä kahden tai useamman toisiansa edellyttävän oikeustoimen yhdistelmäksi. Sopimus syntyy lain varallisuusoikeudellisista oikeustoimista (13.6.1929/228, oikeustoimilaki) 1§ mukaan, kun tarjoukseen annetaan vastaus. Osapuolilta edellytetään yksimielisyyttä sopimukseen sitoutumisesta ja sopimuksen sisällöstä, minkä lisäksi olennaista on sopimuksentekotarkoitus. Eli kun työn teettäjä tekee tarjouksen työtehtävästä ja työn suorittaja hyväksyy tarjouksen ryhtyessään tekemään työtä, syntyy sopimus työn teettäjän ja työn suorittajan välille.

Oikeustoimet voivat olla yksipuolisesti velvoittavia tai kaksipuolisesti velvoittavia sekä poikkeuksellisesti sopimus voi olla myös kolmannen hyväksi. Sopimus työntekijästä ilman palkkaa katsotaan yksipuolisesti velvoittavaksi sopimukseksi. Vastaavasti työsopimus on kaksipuolisesti velvoittava, koska työnantaja sitoutuu palkan maksuun ja työntekijä työn tekemiseen.

Talkootyölle on ominaista, että työstä tehdään harvoin kirjallista sopimusta. Tosin, kun kirjalliseksi sopimukseksi lasketaan myös sähköisessä muodossa annettu sopimus, saattaa kirjallisen sopimuksen tunnusmerkit täytyä. Näin käy, kun talkooporukkaa kerätään esimerkiksi sähköposti-

viestein. Kirjallisen tai suullisen sopimisen lisäksi talkootyöstä on mahdollista sopia myös hiljaisesti eli konkludenttisesti. Tällöin sopimus edellyttää tahdonilmaisua ja sen tarkoitusta tulla toisen tietoon. Ilman suullista tai kirjallista sopimista sopimuksen sisältö jää hyvin ohueksi.

Sopimukseen sovelletaan yleisiä velvoiteoikeudellisia periaatteita. Sopimusoikeuden lähtökohtana on sopimusvapaus. Se käsittää ihmisten oikeuden solmia keskenään toisiaan velvoittavia sopimuksia, ellei tätä oikeutta ole lailla rajoitettu.

Rajoitukset voidaan jakaa oikeudellisiin ja tosiasiallisiin. Esimerkiksi sisältövapautta on rajoitettu oikeudellisilla rajoituksilla muun muassa kuluttaja- ja työsopimusten osalta.

Talkootyösopimuksella harvoin sovitaan monesta asiasta, mutta estettä ei ole esimerkiksi sille, että sopimuksella sovitaan sopimuksen rikkomisesta aiheutuvista seuraamuksista. Sanktioksi voitaisiin esimerkiksi sopia, että jos ei täytä sopimuksen mukaista talkootyövelvoitettaan, joutuu korvaamaan vastaavan summan rahalla. Sopimuksen sitovuus on lähtökohtana sopimusoikeudessa, jonka mukaan sopimusvelvoitteet voidaan panna viime kädessä täytäntöön tuomioistuimen ja ulosoton kautta. Sitovuus ei ole kuitenkaan ehdotonta, ja käytännössä saatavia voi olla haasteellista periä talkoolaisesta.

Talkootyötä tehtäessä ei voida ajatella, että työn teettäjä teettäisi talkootyötä välttämättä niistä rajoituksista, joita on noudatettava työsuhhteessa olevien työntekijöiden kanssa esimerkiksi työaikojen suhteen. Jos talkootyön teettäjän ja työn suorittajan välillä on sopimus, tulee arvioitavaksi onko kyseessä työsopimuslain (26.1.2011/55) tarkoittama työsopimus. Vaikka sopimus koskee työn tekoa, se ei välttämättä ole työsopimus vaan kyse voi olla velvoiteoikeudelliseen sopimukseen perustuvasta sopimustyyppistä. Velvoiteoikeudelliseen sopimukseen sovelletaan pääasiassa yleistä velvoiteoikeudellista lainsäädäntöä, lähinnä oikeustoimilakia, työlainsäädännön sijaan.

Talkootyö perustuu vapaaehtoisuuteen, mutta työn tekemisestä voidaan sopia myös sopimuksella kirjallisesti, suullisesti tai konkludenttisesti. Talkootyön luonteen näkökulmasta sopimuksen ei pitäisi olla pitkäkestoinen, eikä kohtuuttomasti talkootyön suorittajia velvoittava. Periaatteessa sopimusvapauden ansiosta sopimuksessa voidaan kuitenkin sopia hyvin vapaasti erinäisistä talkootyöhön liittyvistä seikoista noudattaen yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita.

TYÖSOPIMUSLAIN SOVELTUMINEN TALKOOTYÖHÖN

Työlainsäädännön soveltamisala yleisesti

Perinteinen talkootyö ilman ansiotarkoitusta jää työsopimuslain ulkopuolelle. Mutta joissain tapauksissa ero talkootyön ja työsuhteen välillä on häilyvä, jolloin on arvioitava pyritäänkö järjestelyllä kiertämään lakia ja työnantajan velvollisuuksia. Myös oikeussuhteen luonne saattaa muuttua ajan mittaan.

Talkootyösuhteessa, joka ei ole perusmuodossaan työsuhde, työnantaja välttyy kaikilta työnantajasuorituksilta ja työnantajalle kuuluvilta vastuilta.

Työsopimuslain säännösten oikeuspoliittisena periaatteena on työntekijän suojelun periaate. Eniten merkitystä talkootyössä työn suorittajan suojelussa on työturvallisuuskysymyksissä ja vahinkotilanteisiin liittyvissä korvausasioissa.

Työsuhteen tunnusmerkit

Työsuhteen tunnusmerkit ovat sopimus työn tekemisestä, vastike tehdystä työstä sekä työn antajan johto ja valvonta. Kaikkien työsuhteen tunnusmerkkinen tulee täyttyä yhtä aikaa, jotta kyseessä on työsuhde. Sopimuksessa ei voida sopia, että kyseessä ei ole työsuhde, mutta sopimuksenvaraisilla seikoilla ja käytännöillä voidaan kuitenkin vaikuttaa siihen muistuttaako sopimussuhde työsuhdetta. On katsottu, että jos työ suorittajalle on annettu tietyt työtunnit, niiden noudattamatta jättämisestä ei tulisi seurata rangaistusta, ja että talkoo-

työkoulutuksen tulisi kohdistua vain kyseiseen työhön eikä siihen osallistumiseen voida velvoittaa. Lisäksi, jos työstä on kirjallinen sopimus, siinä tulisi käyttää enemmän odotuksia ja toiveita ilmaisevia asioita kuin pakkoja tai velvollisuuksia.

Kun talkootyötä tehdään yhdistyksen lukuun, sitä voidaan tehdä henkilökohtaisen sitoumuksen perusteella ja yhdistyksen johdon ja valvonnan alaisena, mutta ilman vastiketta ja ansiotarkoitusta. Kun talkootyötä tehdään kolmannen lukuun vastiketta vastaan, työn teko lähenee työsuhteessa tehtävää työtä.

TYÖN TEETTÄJÄN VASTUU

Työturvallisuus

Lähtökohtaisesti talkootyöhön ei sovelleta työturvallisuuslakia. Laissa on kuitenkin erityissäännös vapaaehtoistyöstä. Jos lain 55§:n tarkoittama vapaaehtoistyö soveltuu myös talkootyöhön, työn teettäjän on huolehdittava myös talkootyöläisten työturvallisuudesta lain osoittamissa määrin. Säännöksen soveltuminen vapaaehtoistyöhön edellyttää, että työ suorittajan ja työn teettäjän välillä on sopimus samasta tai samankaltaisesta työstä, jota työpaikan työntekijät tekevät.

Säännöksellä ei ole tarkoitus rajoittaa vapaaehtoistyötä, mutta on nähty tarkoituksenmukaiseksi suojella vapaaehtoistyötä tekevää henkilöä samojen periaatteiden mukaisesti kuin työntekijää. Vapaaehtoistyötä säätelevä pykälä voidaan nähdä rajanveto-ongelmia aiheuttavaksi, mutta silti merkittäväksi muutokseksi siihen suuntaan,

että työoikeudellisia lakeja voidaan soveltaa muihinkin kuin perinteisiin työoikeudellisiin työsuhteisiin.

Talkootyön organisoijan tai toimeksiantajan tulisi joka tapauksessa huolehtia talkootyötä tekevien työturvallisuudesta asianmukaisesti, vaikkei heitä työturvallisuuslaki siihen velvoittaisikaan. Sillä saattaa olla merkitystä heidän vahingonkorvauslain mukaisen korvausvastuun arvioinnissa tapaturman sattuessa.

LAPSET JA NUORET TALKOOTYÖSSÄ

Talkootyö jää yleensä työaikalainsäädännön ulkopuolelle, joten talkootyötä voidaan periaatteessa teettää lapsilla ja nuorilla vapaasti. Tietyn ikärajan edellyttäminen on kuitenkin hyväksyttävää, jos se on työn suorittamisen kannalta tarpeen. Jossain tapauksissa ikärajan asettaminen voi olla myös välttämätöntä. Esimerkiksi järjestyksenvalvontatehtävissä on lailla asetettu 18 vuoden vähimmäisikäraja.

Lasten ja nuorten suojelemiseksi on säädetty laki nuorista työntekijöistä (19.11.1993/998). Lakia voidaan soveltaa lain 3 luvun mukaan samoihin tilanteisiin kuin työturvallisuuslain 55§:ää vapaaehtoistyöstä.

Vaikka laki nuorista työntekijöistä ei yleensä sovellu talkootyöhön, lasten ja nuorten osalta tulisi ottaa huomioon ikä arvioitaessa henkilön kelpoisuutta hoitamaan tehtävää. Nuorilla ei voi teettää yhtä vaativia töitä kuin aikuisella. Talkootyön tekemisen ei tulisi olla ikään nähden liian rasittavaa. On kuitenkin muistettava että lapsille ja nuorille talkootyöstä saadut kokemukset voivat olla arvokkaita, eikä näiden positiivisten kokemusten syntymistä tulisi estää.

Lasten ja nuorten työajoissa suuntaa antavina voivat olla työaikalainsäädännön työajat, vaikka ne eivät talkootyöläisiä velvoitakaan:

- 13–14 vuotiaat klo 8–20 (painavista syistä klo 6–20 sekä kotitaloustyössä klo 23 asti)
- 15–17 vuotiaat klo 6–22 (kotitaloustyössä klo 23 asti)
- 15 v. täyttänyt 2-vuorotyössä ammattikoulutuksen saamiseksi enintään klo 24 asti.

VAHINGONKORVAUS

Talkootyössä vahingonkorvaus voi tulla kyseeseen talkootyön tekijöille aiheutuessa vahinkoa tai talkootyön tekijöiden aiheuttaessa vahinkoa talkootyön teettäjälle tai ulkopuoliselle. Talkootyössäkin työnantajalla on jonkinlainen vastuu työntekijän aiheuttamasta vahingosta, vaikka työsuhteeseen perustuvaa johtoa ja valvontaa talkootyösuhteessa ei välttämättä ole. Joka tapauksessa työn teettäjä ei voi kokonaan

vapautta vastuusta, jos tapaturma aiheutuu työolosuhdeiden vuoksi ja työstä koituu hyöty työn teettäjän hyväksi. Vahingonkorvausvelvollisuuden määrittäminen on myös oleellista vakuutuksen korvaavuuden arvioinnissa.

Vahingonkorvauslaki soveltuu pääasiassa tilanteisiin, joissa korvausvastuusta ei ole sovittu sopimuksella eikä säädetty muulla lailla. Lähtökohtaisesti se, joka tahallisesti tai tuottamuksella aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen sen korvaamaan (VahL 2:1). Lain perusteella on korvatta henkilö- ja esinevahingot sekä tietyillä perusteilla kärsimys. Varallisuusvahingot ovat korvattavia vain poikkeustapauksissa (VahL 5:1)

Vahingonkorvauslain 3:1.1:ssä säädetään, että jos se, joka viranomaisen määräyksestä, luottamustoimeen valittuna tai toisen pyynnöstä suorittaa laissa määrättyä tai työsuhteeseen verrattavissa olosuhteissa tiettyä tehtävää olematta itsenäinen yrittäjä, tehtävää suorittaessaan virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa vahinkoa, on se, jonka lukuun tehtävä suoritetaan, velvollinen korvaamaan vahingon. Kyseisen hetimitin mukaisella työn suorittajalla tarkoitetaan muun muassa sitä, joka tekee työtä toiselle tämän johdon ja valvonnan alaisena riippumatta siitä maksetaanko työstä palkkaa tai siitä kuinka kauan työ kestää.

VahL 4:1:ssä säädetään työnantajan niin sanotusta isännänvastuusta. Sen perusteella työnantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa. Vahingonkorvauslaissa ei ole määritelty työnantajan ja työntekijän käsitettä. Aina ei välttämättä edellytetä, että työsuhteen tunnusmerkistö täyttyy täydellisesti. Isännänvastuusäännöksen tavoitteena on turvata työnantajan toimen tai työn aiheuttama vahinko vahinkoa kärsineelle, joka puoltaa säännöksen väljää soveltamista.

Isännänvastuu saattaa soveltua työsuhteiden lisäksi

myös talkootyötilanteisiin, jolloin talkootyön teettäjällä on suurempi vastuu vahingon syntyessä kuin talkootyön suorittajalla. Työn teettäjän on syytä varautua vahingonkorvaustilanteisiin vakuutuksin.

VAKUUTTAMINEN

Vakuutukset voidaan jakaa kahteen ryhmään, pakollisiin ja vapaaehtoiisiin. Talkootyössä pakollista vakuutamisvelvollisuutta ei ole, vaihtoehdoksi jää vapaaehtoinen vakuuttaminen tapaturmien ja vahinkojen varalta. Talkootyöntekijät altistuvat työtä tehdessä todennäköisesti samoille riskeille kuin palkatutkin työntekijät, jos he työskentelevät samanlaisissa olosuhteissa.

Oikeuskäytännössä talkootyötilanteiden ja työsuhteen rajanveto tulee arvioitavaksi lähinnä verotuskysymyksissä tai jos henkilölle sattuu tapaturma talkootyössä. Lähtökohtaisesti tapaturmalaisissa edellytetään kaikkien työsuhteen tunnusmerkkien täyttymistä. On kuitenkin havaittavissa, että työsuhteen tunnusmerkeiltä ei vaadita aina yhtä paljon. Esimerkiksi oikeus tapaturmakorvaukseen voidaan oletettavasti myöntää kevyemmin perusteina kuin oikeus vuosilomakorvaukseen.

Työtapaturman määritelmä on niin kattava, että se tuskin rajoittaa talkootyön suorittajan oikeutta korvaukseen.

Työn teettäjä voi siis vapaaehtoisesti vakuuttaa talkootyöntekijät ja heidän aiheuttamien vahinkojen varalta. Talkootyön kannalta keskeisiä vakuutuksia ovat vastuu- ja tapaturmavakuutukset.

Vastuuvakuutus on vapaaehtoinen ja sillä vakuutuksenottaja voi suojautua sen varalta, että joutuu vahingonkorvausvastuuseen kolmatta tahoja kohtaan.

Vapaaehtoistyöntekijöiden tapaturmavakuutus on ryhmävakuutus, joka osapuolina ovat vakuutuksen antaja ja ryhmän puolesta toimiva yhdistys. Korvauksen kohteena ovat yhdistyksen toimeksiannosta vapaaehtoistyötä tekeville sattuvat tapaturmat. Vakuutettujen määrä ja vakuutettuna olevat henkilöt voivat vaihdella vakuutuksen voimassaoloaikana.

Toiminnanvastuuvakuutus korvaa vakuutetun kolmannelle osapuolelle aiheuttamat henkilö- ja esinevahingot, joista vakuutettu on korvausvastuussa. Vakuutettuna voi olla yhdistys. Vakuutus kattaa sekä työntekijöiden että vapaaehtoisten aiheuttamat vahingot, jos hän työskentelee vakuutetun toimeksiannosta.

MITÄ ON VEROTON TALKOOTYÖ

Vastikkeeton talkootyö

Talkootyöstä ei ole määritelmää verolainsäädännössä. Verotus perustuu pääasiassa oikeuskäytäntöön ja verohallinnon ohjeisiin, erityisesti ohjeeseen Talkootyön verotus (Drno 508/32/2005). Verohallinnon ohjeen mukaan talkootyöllä tarkoitetaan yleensä toisen lukuun korvausta tehtävää työtä. Talkoilla tehtävä työ on ”jokamiehen työtä”, joka ei edellytä erityistä ammattitaitoa tai pätevyyttä. Lisäksi se on yleensä luonteeltaan tilapäistä ja selvästi rajatun tehtävän suorittamista. Nämä kriteerit eivät kuitenkaan ole ehdottomia.

Vastikkeettoman talkootyön osalta on arvioitava, onko työ tosiasiallisestikin vastikkeetonta vai voidaanko työstä saatava korvaus katsoa työn suorittajan palkaksi. Vastiketta voi olla esimerkiksi vastavuoroinen työ.

Vapaaehtoistyöntekijälle maksettava veroton korvaus

Talkootyön suorittajalle ei voida maksaa palkkaa tai kyseessä ei olisi enää talkootyö, mutta tietyt kulut voidaan korvata. Tuloverolain 71.3 §:ssä säädetään verovapaisten matkakustannuksien korvauksista, joita yleishyödyllinen yhteisö maksaa yleishyödyllisen yhteisön hyväksi sen toimeksiannosta tehdyistä matkoista. Korvauksesta verovapaata tuloa on päiväraha, majoittumiskorvaus ja matkustamiskustannusten korvaus, joka voidaan suorittaa myös verovelvollisen asunnolta tehdystä matkasta. Muita kuin edellä mainittuja kuluja kuten internet- ja puhelinkuluja, ei voida korvata työn suorittajalle verovapaasti, vaan nämä ovat hänen veronalaista tuloa.

LÄHTEET :

Taponen, Eeva 2011. Urheilun talkootyö. Turun Yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. *Urheilu-oikeuden sarja 31.*

Yleishyödyllisten yhdistysten verokohtelu saattaa muuttua. *Tilisanomat 3/2012.* 26-29.

VAPAAEHTOISTYÖN UUSIA TUULIA

VAPAAEHTOISTYÖ EI OLE ERILLINEN SAAREKE YHTEISKUNNASSA, VAAN SEN ELINEHTOJA SÄÄTELEVÄT YHTEISKUNNAN YLEISET MUUTOKSET. VAPAAEHTOISTYÖ MUUTTAA KOKO AJAN SEKÄ LUONNETTAAN ETTÄ MUOTOJAAN. SIKSI RAJANKÄYNTIÄ SEN SUHTEEN, MIKÄ ON VAPAAEHTOISTYÖTÄ, JOUDUTAAN KÄYMÄÄN JATKUVASTI.

Vapaaehtoistyön perusarvot, auttaminen ja hyvän tekeminen, solidaarisuus, vastavuoroisuus, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus sekä yhteisöllisyys ovat sinänsä suhteellisen pysyviä, mutta niiden painotukset ja merkitykset vaihtelevat eri kulttuureissa ja erilaissa yhteiskunnallisissa kehitysvaiheissa.

Painotukset ovat myös hiukan erilaisia eri toimialoilla. Urheilun ja kulttuurin parissa tehtävän vapaaehtoistyön toimijoilla ne näyttävät olevan ovat keskenään melko samanlaisia ja esimerkiksi sosiaali- ja terveystyön kentällä toisenlaisia.

SEITSEMÄN ELÄMÄNTAPATRENDIÄ

Colin Rochester on yhdessä työtovereidensa kanssa eritellyt vapaaehtoistyön tulevaisuuden trendejä teoksessa *Volunteering and Society in the 21st Century* (2010). Rochester ja kumppanit listaavat nykyihmisen arvoihin, elämäntapaan ja tarpeisiin liittyviä, vapaaehtoistyöhön osallistumiseen osaltaan vaikuttavia trendejä seuraavasti:

1) Individualismi: yksilöllistymisen nousu on näkynyt viimeisten parinkymmenen vuoden aikana esimerkiksi yksin asumisen ja yksin matkustamisen lisääntymisenä, yhdistystoiminnan hallintotehtävien kiinnostavuuden laskuna ja perhesiteiden löyhentymisenä. Joidenkin tutkijoiden mielestä yksilöllistymiskehitys on tosin jo saavuttanut huippunsa ja kääntymässä laskuun (vrt. kohta 7).

2) Kuluttaminen eli konsumerismi ja valinnan yhteiskunta: kuluttaminen on taloudelliseen kasvuun perustuvan yhteiskunnan kehittämisen ydinhyveitä. Valinnan mahdollisuuksien lisääntyminen tukee kuluttamisen kulttuurin vahvistumista. Brittiläisen Tesco-supermarkketjun myymälöissä oli 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä 40 000 erilaista tuotetta, kun vielä 1980-luvulla niitä oli tarjolla vain 5 000.

3) Pyrkimysten ja toiveiden kulttuuri: ihmiset ovat paremmin koulutettuja ja tietoisempia mahdollisuuksistaan. He ovat vaatvaisempia ja odottavat elämäntä laatua pelkkien materiaalien arvojen lisäksi.

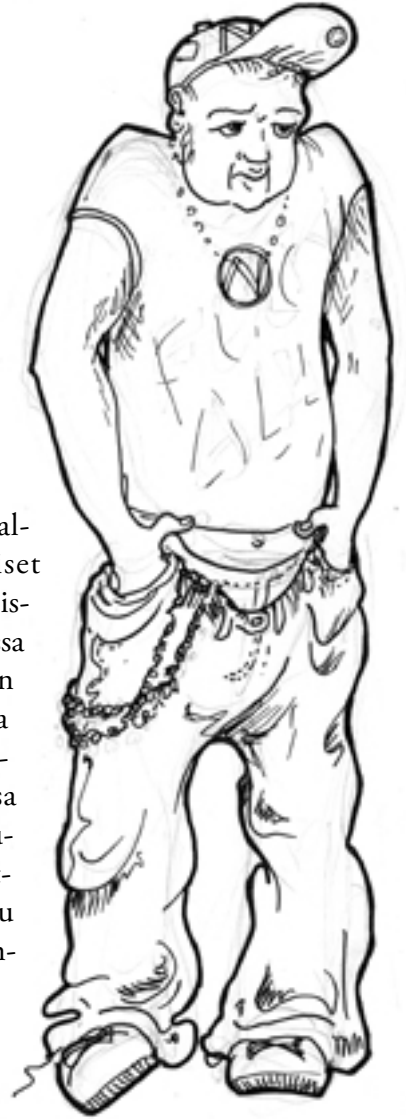
4) Uskonto ja maallistuminen: länsimaiset yhteiskunnat ovat maallistuneet, mikä näkyy useissa maissa kirkossa käymisen vähenemisenä. Kirkosta myös erotaan helpommin, kuten Suomessa talvella 2010 käyty sukupuolineutraaliin avioliittoon liittyvä keskustelu osoitti. Toisaalta maahanmuutto on lisännyt Suomessakin uskonnollista diversiteettiä ja tuonut uskontojen välisiin suhteisiin liittyvää keskustelua uudelleen etualalle.

5) Lisääntyneet riskit ja niiden hallinta: yhteiskunnassa varaudutaan yhä näkyvämmiin erilaisiin uhkiin ja riskeihin. Kriisitilanteissa toimiminen ja kriisien jälkihoito on tullut osaksi työpaikkojen ja laitosten käytäntöjä. Terrori-iskut ja luonnonkatastrofit ovat ilmiön toinen ääripää, toisessa ovat elintarvikehygieniaan liittyvät säännökset, kodin turvalaitteiden lisääntyminen, polkupyöräilijöiden kypäräpakko ja niin edelleen.

Anne Birgitta Pessi ja Tomi Oravasaari ovat RAY:lle tekemässään raportissa *Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä* (2011) lisänneet näihin vielä kaksi alan kirjallisuudessa usein esiin nostettua trendiä:

6) Uuden teknologian nousu: matkapuhelimet, tietoverkot ja sosiaaliset mediat ovat muuttaneet paitsi ihmisten tapoja toimia omassa arjessaan ja kuluttaa, myös ihmisten tapoja olla yhdessä.

7) Yhteisöllisyyden kaipuu: se mihin kuulutaan ja keihin haetaan yhteyttä, on saanut uusia muotoja. Yhteisö ei välttämättä löydy ensisijaisesti perheestä, naapurustosta, työpaikasta tai sosiaaliluokasta, vaan

se voi rakentua aiempaa helpommin myös virtuaalisesti, vaihtelevien kiinnostusten perusteella ja valtio- ja kielirajojen yli. Yhteisöllisyyden kaipuu ei välttämättä ole kadonnut mihinkään, mutta oma yhteisö (tai omat yhteisöt) valitaan yhä useammin individualistisilla perusteilla.

Kun on ymmärretty yhteiskunnan jäsenten elämäntavoissa ja kulutustottumuksissa tapahtuneen muutoksia, on myös ymmärretty, että vapaaehtoistoiminnan räätälöinnissä ja tuotteistamisessa eri kohderyhmille olisi pystyttävä tarkemmin ottamaan huomioon niiden tarpeet. Järkevää olisi ottaa myös kohderyhmien edustajat mukaan vapaaehtoistyön suunnitteluun.

UUDET VAPAAEHTOISTYYPI T

Elämäntavan muutokset ovat tuoneet mukanaan myös uusia vapaaehtoistoimintaan osallistumisen tapoja ja väyliä. Rochester kumppaneineen on koonnut omien ja toisten alan tutkijoiden kansainvälisissä kartoituksissa tehtyjen havaintojen perusteella luettelon näiden uusien tapojen synnyttämistä uusista vapaaehtoistyypeistä.

Suomalaisella vapaaehtoistoiminnan kentällä on huomattu kulttuurialalla melko tyypillinen ilmiö, jota voi kuvata lyhytkestoiseksi, kertaluontoiseksi tai satunnaiseksi vapaaehtoistyöksi (*short-term, episodic*). Perinteisen, usein yhteen vapaaehtoistoiminnan muotoon pitkäaikaisesti sitoutuneen vapaaehtoistoiminnan sijaan monet uudet vapaaehtoiset osallistuvat vain muutamaan itseään erityisesti kiinnostavaan erityistapahtumaan vuodessa tai johonkin toimintaan epäsäännöllisesti, harvakseltaan tai itse tiukasti määrittelemissään aikarameissa. Projektimaisuus on ollut jo jonkin aikaa tulossa vahvasti vapaaehtoistoimintaan, siinä missä muuhunkin yhteiskuntaan ja työelämään.

Kansainvälisissä aineistoissa on nopeasti leviävänä vapaaehtoistoiminnan muotona nähty työpaikkojen tukema vapaaehtoistyö (*employer-supported volunteering*). Rochester työtovereineen jaottelee brittiläisten selvitysten perusteella kolme keskeisintä tapaa toteuttaa tätä ideaa.

Ensimmäisessä tavassa työnantaja antaa työntekijöiden käyttää osan työajastaan vapaaehtoistoimintaan. Toisessa toimintamallissa työnantaja välittää omaa työvoimaansa vapaaehtoisorganisaation käyttöön esimerkiksi osallistumalla haastekampanjoihin tai lainaamalla tilapäisesti työntekijäänsä vapaaehtoisorganisaation käyttöön. Kolmas tapa on sisällyttää vapaaehtoistyö osaksi työntekijän henkilökohtaista kehitysuunnitelmaa ja työntekijän työn laadun arviointia.

Tämä tapa toteuttaa yrityksen sosiaalista vastuuta ja hyvää yrityskansalaisuutta on ymmärtääkseni Suomessa vielä verrattain harvinainen. Tavallisempaa lienee, että

yritykset osoittavat rahaa hyväntekeväisyystarkoituksiin. Tämän vapaaehtoistyön muodon eräänlaisena alalajina voisi pitää toimintaa, jossa esimerkiksi taloushallinnon ja juridiikan alojen ammattilaiset tarjoavat työpanostaan pro bono – tyyppisesti korvauksetta vapaaehtoisorganisaatioiden käyttöön (*professional volunteering*).

Varsinkin nuoret, aikuiset vapaaehtoiset matkustavat myös entistä enemmän vapaaehtoistyöhön oman maansa ulkopuolelle (*international volunteering*). Niin sanotun väli vuoden viettäminen vapaaehtoistyössä on yksi suosittu vaihtoehto ja tällaista toimintaa varten on kehittynyt järjestäytynyttä, jonkin verran myös yritys- muotoista välitystoimintaa. Vapaaehtoistyötä ulkomailla mainostetaan yhä useammin halpana tapana matkustaa, saada kokemusta vieraista kulttuureista ja henkilökohtaisen tai ammatillisen kehittymisen muotona. Tietävästi esimerkiksi Roskilden rockfestivaalin vapaaehtoisten joukossa on merkittävä määrä puolalaisia.

Kolmas lisääntyvä vapaaehtoisuuden muoto on virtuaalinen tai online -vapaaehtoisuus (*virtual volunteers*). Kyse ei ole pelkästään Wikipedian kaltaisten jättiprojektien toteuttamisesta talkoilla, vaan myös perinteisemmät vapaaehtoistyöhön nojaavat toimijat ovat alkaneet hyödyntää uuden teknologian mahdollisuuksia. Verkon välityksellä ja teknologioita hyödyntäen voi olla kehittämässä vapaaehtoisorganisaatioiden viestintää (kuten verkkosivuja ja julkaisutoimintaa), hallintoa (rekrytointijärjestelmiä, online-kokouksia) tai vaikkapa tutkimusta ja ajankohtaiskeskustelua.

Uudet teknologiat mahdollistavat niidenkin ihmisten osallistumisen vapaaehtoistyöhön, joille tällainen vuoro- vaikutuskanava on ylipäättään luonteenomaisin. Myös monet kasvokkain tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan osallistuvat ihmiset kaipaavat lisäksi tai vaihtoehtoisesti toimintaa, joka ei ole perinteiseen vapaaehtoistoimintakulttuuriin kuuluvalla tavalla aikaan ja paikkaan sidottua.

Näiden lisäksi mainitaan eri yhteyksissä vapaaehtoistoiminnan vahvistuvina trendeinä aktiivisen senioriväestön osuuden kasvu, erilaisten aktivismin ja kampanjoinnin muotojen lisääntyminen, katastrofi-vapaaehtoisuuden (myös perinteisten Punaisen Ristin kaltaisten organisaatioiden ulkopuolella harjoitettavan spontaanin toiminnan) kehittyminen joidenkin viimeaikaisten katastrofien yhteydessä sekä erilaiset aikapankki-järjestelmät.

Vapaaehtoistoiminta etsii siis jatkuvasti uusia muotoja, jotka myös koettelevat vanhojen vapaaehtoistyön määritelmien rajoja. Kulttuuritapahtumien vapaaehtoistoiminnassa, jonka järjestö rakenne ja perinteet ovat ohuimmat kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöissä, muutostahdin voisi olettaa erityisen nopeaa.

TYÖYHTEISÖN VIRKITYSPÄIVÄ VAPAAEHTOISTOIMINNAN PARISSA

SEURAAVA ARTIKKELI KÄSITTELEE VAPAAEHTOISTYÖN MAHDOLLISUUTTA TYÖYHTEISÖN VIRKISTYSPÄIVÄN UUDISTAJANA. VAPAAEHTOISTYÖ ANTAA MAHDOLLISUUDEN WIN-WIN -TILANTEeseen, JOSSA KAIKKI OSAPUOLET HYÖTYVÄT JA SAMALLA YRITYS KANTAA KORTENSA KEKOON PAREMMAN MAAILMAN PUOLESTA.

Seuraavat näkökulmat ovat omia näkemyksiäni, jotka ovat muovautuneet tähän muotoon HUMAKin Kulttuuritapahtumien vapaaehtoistoiminnan johtamisen erikoistumisopinnoissa monien vuorovaikutteisten keskustelujen opettajien, luennoitsijoiden ja ennen kaikkea opiskelukavereiden kanssa.

Useilla työpaikoilla virkistyspäivää on vietetty perinteisesti kulttuurin tai liikunnan parissa. Sen sijaan vapaaehtoistoimintapohjalta tehdystä auttamistyöstä tulee usein todella hyvä mieli aivan eri tavalla. Työpaikka tukee samalla yhteistä hyvää ja kantaa kortensa kekoon paremman maailman puolesta. Vapaaehtoistoiminnan parissa vietetty virkistyspäivä purkaa mahdollisia jännitteitä työyhteisössä, voimaannuttaa henkilöstöä ja laajentaa työntekijöiden ammattitaitoa. Yhteisen hyvän eteen tehty työ auttaa löytämään aivan uusia puolia työkavereista ja lähentää työntekijöitä henkisesti ja luo arvostusta. Lisäksi vapaaehtoistyö tuo yritykselle ja työyhteisölle positiivista julkisuutta ja luo vastuullisen yrittäjyyden imagoa.

Virkistyspäivän tarkoituksena on edesauttaa ihmisiä työpaikoilla näkemään vapaaehtoistyö ja auttaminen osana arkea. On tärkeää ymmärtää, että vapaaehtoistyö ei ole velvoite tai lisätaakka, vaan etuoikeus ja mahdollisuus auttaa. On olemassa paljon vapaaehtoistyön muotoja, mitä voi tehdä osana työelämää ja arkea. Auttamisesta tulee todella hyvä mieli. Virkistyspäivän tarkoitus on tuoda vapaaehtoistyö ihmisten keskuuteen työpaikoille. Tällä tavoin monelle vieraat auttamisen muodot tulisivat tutuiksi ja halu auttaa voi siirtyä osaksi arkielämää työpaikalta saadun virikkeen kautta.

Työyhteisön virkistyspäivää suunniteltaessa voidaan lähteä liikkeelle tietyn pääteeman kautta. Esimerkiksi kohderyhmänä voi olla lapset, nuoret, vanhukset tai

erityisryhmät kuten kehitysvammaiset. Tämän jälkeen jaetaan työyhteisö kahteen tai kolmeen osaan työntekijöiden lukumäärän ja kiinnostusten perusteella. On mahdollista käyttää jaottelua, jossa voidaan suunnitella virkistyspäivää esimerkiksi kulttuuriin, liikuntaan ja terveydelliseen hyvinvointiin liittyvissä teemakokouksissa. Näin kaikki pääsisivät tekemään itselleen mielekkäintä vapaaehtoistyötä. Kulttuurin saralla työyhteisö voisi esimerkiksi hakeutua vapaaehtoiseksi Cinemaissi- tai Rakkautta & Anarkiaa -elokuva festivaaleille. Liikunnan parissa otettaisiin varmasti apua mielellään vanhainkodissa esimerkiksi auttaen vanhuksia kävelyretkelle ihastelemaan syksyistä luontoa. Nuorten kanssa voisi nuorisotalolla perehtyä luovaan ruoanlaittoon, josta olisi hyötyä myös kotona kokkaillessa. Lasten parissa on ollut monella eri järjestöllä mahdollisuuksia mennä vapaaehtoiseksi leirimummoiksi tai mukaan temppukerhoihin tai iltapäiväkerhotoimintaan. Terveysteen liittyvissä asioissa työyhteisön yhteisöllisyyttä voisi lisätä porukalle tehty retki luovuttamaan SPR:lle verta. Vierailun oheistoiminnaksi on mahdollista pyytää SPR:n henkilökuntaa kertomaan verenluovutuksessa Suomessa ja kuinka tärkeää etenkin harvinaisten veriryhmien säännöllinen verensaanti on useille ihmisille.

Ohessa on listattuna erilaisia vaihtoehtoja, mitä voisi hyödyntää työyhteisön virkistyspäivää suunniteltaessa. Vapaaehtoistyön kentällä on erittäin paljon mitä upeampia mahdollisuuksia auttaa. Tärkeää on, että osaa etsiä tietoa oikeista paikoista ja löytää työyhteisölle parhaiten sopivaa toimintaa. Oheiset esimerkit ovat pääosin pääkaupunkiseudulta, mutta ovat sovellettavissa minkä tahansa kaupungin vapaaehtoistoiminnan kenttään. Valintoja tehdessäni olen pyrkinyt tuomaan tuoreita vapaaehtoistyön mahdollisuuksia virkistyspäivään.

ERILAISIA MAHDOLLISUUKSIA TEHDÄ VAPAAEHTOISTYÖTÄ VIRKISTYSPÄIVÄNÄ

Lapset

PARASTA LAPSILLE RY

Vapaaehtoisiksi leirimummoiksi ja -vaareiksi. Leirimummona tai -vaarina voi toimia joko lasten leireillä tai monikulttuurisilla perheleireillä. Mummojen ja vaarien toivotaan olevan ylimääräinen syli lapsille, jotka sitä kaipaavat. Mummojen ja vaarien toivotaan tuovan leirielämään omia lapsuuden taitojaan eli asioita, jotka saattavat olla jopa vieraita tämän päivän lapsille kuten metsäretket, saunan lämmitys, soutaminen, onkiminen tai vaikka kukkaseppeleiden tekeminen. Mummot ja vaarit voivat myös lukea satuja tai vaikka vain jutella lasten kanssa.

<http://www.parastalapsille.fi/>

MANNERHEIMIN LASTENSUOJELULIITTO KESKI-ESPOON YHDISTYS

Keski-Espoon yhdistyksen tarkoituksena on edistää toimialueellaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden perusturvallisuutta, hyvinvointia ja tervettä kehitystä.

<http://keski-espoo.mll.fi/>

Nuoret

SUOMEN PUNAINEN RISTI
ESPOON NUORTEN TURVATALO

SPR:n Nuorten turvatalo on tarkoitettu alle 19-vuotiaille nuorille. Turvatalot tekevät ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä tarjoamalla apua ja tukea nuorille ja heidän perheilleen erilaisissa kriisitilanteissa. Turvatalo tarjoaa myös yöpymismahdollisuuden nuorelle, kun kotona asuminen ei ole mahdollista.

<http://www.punainenristi.fi/tapahtumat/helsingin-nuorten-turvatalon-vapaaehtoisen-peruskurssi>

NUORTEN AKATEMIA

Nuorten Akatemia kanavoi varoja ja osaamistaan nuorten ja yhteiskunnan tulevaisuuden hyväksi sekä viestii nuorten maailman kuulumisista.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

HAPPI

Jos bändisi kaipaa keikkakokemusta tai sinulla on ajatus nuorten tapahtumasta, jonka haluaisit järjestää, voit toteuttaa tapahtumasi Hapessa. Hapessa nuoret, nuorten ryhmät, bändit ja järjestöt voivat järjestää mm. keikkailtoja, musiikkitapahtumia, klubi-iltoja, vaalipaneeleita tai kisakatsomon. Happisalissa on nähty mm. Utopia-klubeja, seminaareja, hiphop-basaari, Kallio-liikkeen kirpputori ja erilaisia juhlia. Tapahtuman teema voi olla mitä vain – tilat järjestyvät Hapesta.

<http://happi.nettiareena.fi/>

Aikuiset

PUNAINEN RISTI

Ystävä- ja vapaaehtoistoiminnan peruskurssi, ensiapukurssi ja verenluovusta.

<http://www.punainenristi.fi/>

CINEMAISSI

Cinemaissi ry on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka on perustettu vuonna 2005. Yhdistyksen tarkoituksena on kannustaa ja ylläpitää pysyvää foorumia keskustelulle sekä edistää kulttuurivaihtoa Suomen ja latinalaisen Amerikan maiden välillä. Cinemaissi – latinalaisen Amerikan elokuvafestivaalille on mahdollista hakeutua

vapaaehtoiseksi. Erityisesti rakkaudella elokuvaan suhtautuvat ihmiset ovat tervetulleita vapaaehtoiseksi läpi koko vuoden tai varsinaisen festivaalin ajaksi.

<http://www.cinemaissi.org/2012/>

TOIMINTASUOMI

ToimintaSuomi-portaali auttaa löytämään kootusti järjestöjen terveyttä ja hyvinvointia edistävän toiminnan ja tapahtumat. ToimintaSuomi palvelee myös vapaaehtoistoiminnan välitysportaalina, jossa järjestöjen lisäksi myös muut organisaatiot voivat julkaista ilmoituksia tarjolla olevista vapaaehtoistehtävistään.

<http://www.toimintasuomi.fi/>

Vanhukset

ESPOON VAPAAEHTOISVERKOSTO

Ystäväksi keskustelemaan ja ulkoilemaan vanhus-ten kanssa tai vaikka lukemaan Helsingin Sanomia vanhainkotiin

<http://www.espoonvapaaehtoisverkosto.fi/>

VANHUSTYÖN KESKUSLIITTO

Vanhustyön keskusliitto on maan laajin valtakunnallinen vanhustyön järjestö. Toiminta-ajatuksena on vanhus-ten kanssa ja ikääntyvien hyvinvoinnin sekä sosiaalisen turvallisuuden edistäminen. Keskusliittoon kuuluu noin 340 vanhus-ten parissa työskentelevää yhteisöä. Ne ylläpitävät muun muassa palvelutaloja, vanhainkoteja ja dementia-koteja eri puolilla maata. Yhteisöt tarjoavat myös muita palveluita, järjestävät monipuolista vapaa-ajan toimintaa vanhuksille ja ohjaavat vapaaehtoistyötä.

<http://www.vanhustyonkeskusliitto.fi/>

Kehitysvammaiset

LYHTY RY

Lyhty ry tarjoaa aikuisille kehitysvammaisille asumis-, työpaja ja oppimispalveluja. Yhdistys tuottaa myös kulttuuritapahtumia, koulutusta ja vapaa-ajan toimintaa. Lyhty ry toimii myös eri alojen ammattilaisten oppimisympäristönä ja monipuolisen tiedon tuottajana. Yhdistys tutkii ja kehittää oman toimintansa sisältöä ja on aktiivisesti mukana yhteiskunnan kehittämässä. Lyhty ry pyrkii toimimaan vammaisen, hänen omaistensa ja koko yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi.

<http://www.lyhty.fi/>

KUTKUTTAVIEN KULTTUURIPLÄJÄYSTEN METSÄSTYS -PELI

KUTKUTTAVIEN KULTTUURIPLÄJÄYSTEN
METSÄSTYS -PELISSÄ MATKUSTETAAN
YMPÄRI SUOMEA JA KERÄTÄÄN BACKS-
TAGEPASSEJA ERILAISISTA TAPAH-
TUMISTA. SAMALLA KURKISTETAAN
TULEVAISUUTEEN JA MUISTELLAAN
MENNEITÄ. MATKAN VARRELLA SATTUU
JA TAPAHTUU - USKALLATKO LÄHTEÄ
VAPAAEHTOISEKSI?

Pelin malli on perinteinen lautapeli, pelaajia voi olla kahdesta kahdeksaan. Pelaajat valitsevat peli-identiteetinsä kahdeksasta pelihahmosta, jotka kuvaavat erilaisia vapaaehtoisia. Nappuloiden hahmot perustuvat ”lisävärityksin” Iso-Ahon (2011: 46–53) visioimiin tulevaisuuden vapaaehtoisiiin. Pelissä edetään noppaa heittämällä ja toimitaan matkan varrella saatavien ohjeiden mukaan.

VALMISTELUT

Tulosta 2-puoleisena Liite 2 (s. 45-68), jossa on Suomipelilauta ja pelikortit (henkilökortit 8 kpl, toimintakortit 40 kpl sekä backstage-passit 16 kpl). Lisäksi varaa noppa, kahdeksan pelinappulaa, muutama kynä ja paperia mahdollisten tehtävien suorittamiseen.

PELIVÄLINEET

Toimintakortit

Pelilaudalla olevat tehtäväkortit kääntävät pelin suuntaa erilaiseksi vaikka pelaajat valitsisivatkin samoja reittejä. Kortit jakaantuvat

- tehtäväkortteihin (T), jollaisen saatuaan on tehtävä jotain perinteisen lautapelin tehtäviä, esim. paikallaan olo heittokierroksen ajan, vapaaehtoistehtävä, tms.

- aikakortteihin (A), jotka vaikuttavat kaikkiin pelaajiin, esim. ”Seuraavalla kierroksella sadan vuoden kuluttua maahanmuuttajien osuus on jo 35 % suomalaisista. Aloita tämän joukon kanssa (muut pelaajat siis ottavat maahanmuuttajaroolin hetkeksi) perinteisen juhannusjuhlan suunnittelu.”

- rahakortteihin (R), jotka ovat esim. avustuksia, sponsorirahoja, rahanpesurahoja tai niiden puuttumista. Kortteja siis jotka vaikuttavat paljon.

Henkilöhahmot (pelinappulat):

Harmaa pantteri lienee hyvä kuvaus jo työelämäiän ohittaneesta aktiivisesta kansalaisesta, joka ei ole vielä halukas ja valmis viettämään seesteistä ja rauhallista vanhuutta. Oma elämä on viimeinkin oikeasti omissa käsissä, poissa ovat työelämän rajoitukset. Puolisokin on jo tähän ikään mennessä hyväksynyt toisen touhukuuden tai poistunut kuvioista, joko naapuripitäjään tai ajasta ikuisuuteen. Syystä tai toisesta toimelias seniori etsii uutta sisältöä elämäänsä, palaa ehkä nuoruutensa yhteisöllisyyteen eikä halua hukata elämänsä aikana oppimaansa. Tätä aktiivikansalaisryhmää edustavat: MUMMO JA PAPP

Sovinnaiseen ja sopivaiseen yhteiskuntaan mukaan ja sisään haluavat monenlaiset kansalaisryhmät. Varsinkin työelämään pääsy edellyttää monien kirjoittamattomien ja sanomattomien tapojen ja tunteiden osaamista. Vapaaehtoistyössä näitä paljolti ihmissuhteisiin ja tuttavuuksiin perustuvia ”hyväveli- ja sisko” -verkostoja on helpompi kehittää ja päästä mukaan kuin satunnaisessa työpaikassa, joihin niihinkin nykyisin tuntuu pääsevän vain tuntemalla oikeita ihmisiä. Seuraavat pelihahmot ovat mukana kehittääkseen omat verkostonsa: MAHMOUD JA HÖNTSÖ

Aktiivisilla vanhemmilla tuppaa olemaan aktiivisia lapsia... tai sitten ei. Jälkikasvu ei ehkä ole aina yhtä pyyteettömästi mukana yhteisen hyvän teossa kuin vanhempansa. Varsinkin murrosiässä, kun koko elämäkatsomus ja olemus ovat muutoksessa perheen yhteinen harrastus tai vapaaehtoistoiminta saattaa saada uuden käänteen; joitakuuta roikotetaan puoliväkin mukana, jotkut keksivät omasta mielestään näppärän tavan esim. edetä opinnoissa tai työharjoitteluissa: MILLAPETTERI JA BELLAMITTERI

Erilaiset, varsinkin isot yritykset ovat keksineet vapaaehtoistoiminnan oivana yhteishengen nostattajana. Työnantaja saattaa huomata, että perinteiset tyköpäivät ovat jo kaluttuja eikä niihin osallistuta yhtä innokkaasti kuin ennen. Uutta ja innostavaa onkin jonkin tapahtuman tekemiseen osallistuminen. Työpaikan pöydän äärestä liitytään mukaan puhaltamaan jonkun muun hiileen, vapaaehtoistyö saattaa muuttua fyysisemmäksi ja hikisen urakan jälkeen olo on kuin

jalkapallomatsissa; hyvä tiimi, hyvä me, katso mitä saatiin aikaan. Kaikille tuntuisi löytyvän sopivaa hommaa, eikä kenenkään tarvitse olla joukon viimeisenä patikoimassa. Talkooporukoiden vetäjätäkään eivät ole hymisteleviä psykologeja. Talkooporukassa kuitenkin työelämän roolit taitavat jatkua. **Hahmot: LUSMUKKI JA INTOPIUKKIS.**

PELIOHJE

Tehtäväkortit (T), aikakortit (A) ja rahakortit (R) sekoitetaan hyvin ja laitetaan omiin pinoihin. Pelaajille jaetaan henkilöhahmot, joiden roolissa peliä pelataan. Pelinpulpat asetetaan lähtöruutuun, Taivalkosken takamaille. Pelin aloittaa nuorin pelaajista heittämällä noppaa ja etenee silmäluvun mukaisen askelmäärän tiestä pitkin haluamaansa suuntaan. Vuoro kiertää myötäpäivään.

Matkalla on useita reittipisteitä, joihin osuessaan pelaajan on nostettava pisteessä vastaavalla kirjaimella merkitty toimintakortti. Kortista käy ilmi, mitä pelaajalle seuraavaksi tapahtuu, tai mitä hän joutuu tekemään tai kokemaan. Heittovuoron aikana nostetaan vain yksi toimintakortti.

Jos kaksi pelaajaa osuu samalle askelmalle, tapahtuu vapaaehtoisvaihto: ensiksi tullut siirtyy sinne, mistä uusi tulokas on juuri lähtenyt.

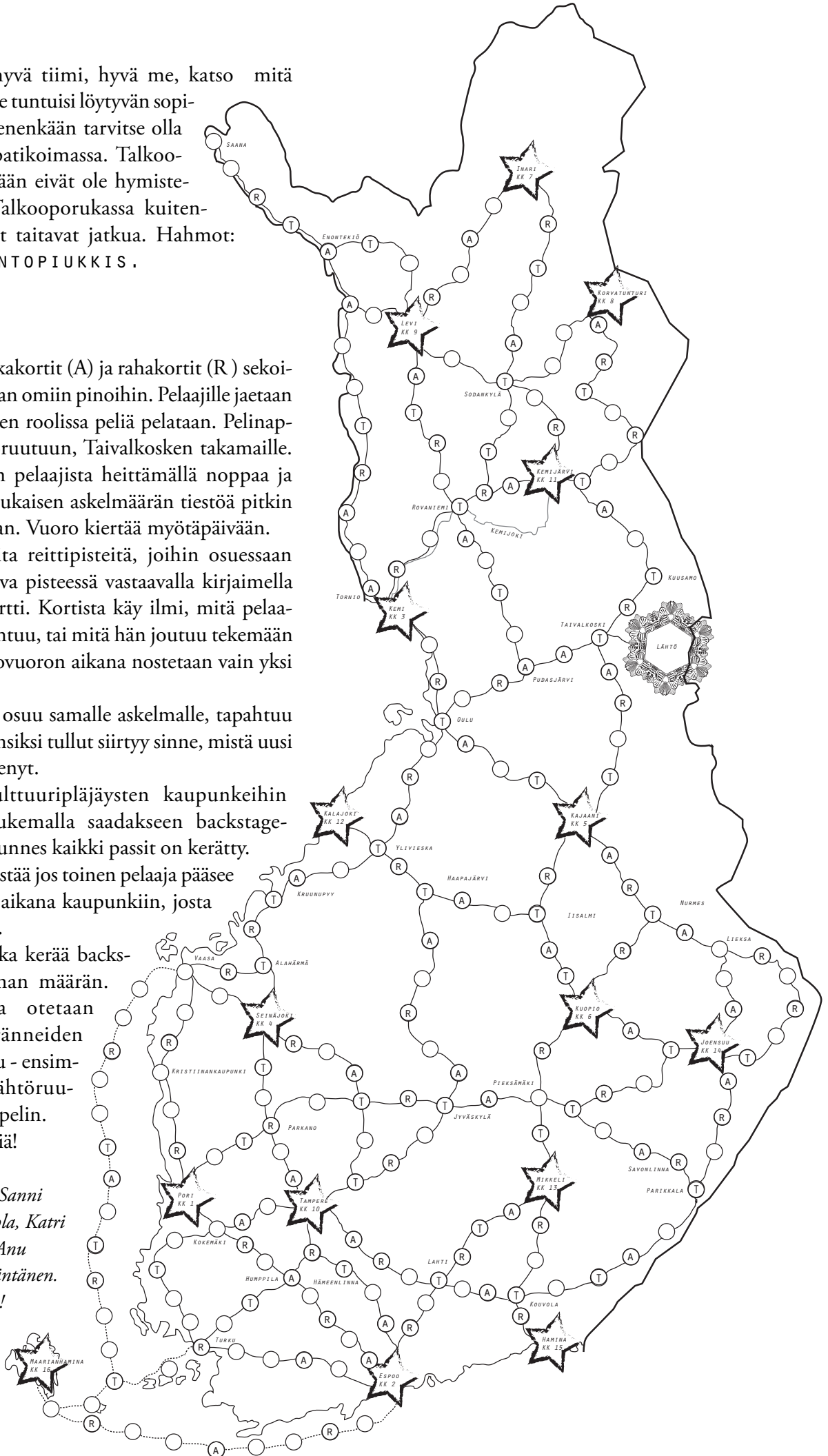
Kutkuttavien kulttuuripläjäysten kaupunkiin täytyy päästä tasalukemalla saadakseen backstagepassin. Peli jatkuu, kunnes kaikki passit on kerätty. Bäckäripassin voi ryöstää jos toinen pelaaja pääsee saman heittovuoron aikana kaupunkiin, josta passi on juuri haettu.

Voittaja on se, joka kerää backstagepasseja suurimman määrän. Tasapelin uhatessa otetaan eniten passeja keränneiden kesken juoksukilpailu - ensimmäisenä takaisin lähtöruutuun ehtinyt voittaa pelin.

Mukavia pelihetkiä!

Testiryhmänä toimivat Sanni Hallanvaara, Esko Juhola, Katri Kilpiä, Jeni Korpinen, Anu Lähteenmäki ja Sari Väsentänen. Kiitokset kehitysideoista!

Pelilaudan kartta pohjautuu Maanmittauslaitoksen Taustakartta-aineistoon 12/2012.

Susanna Eklund toimii kulttuurituottajana vantaalaisessa kotiseutuyhdistyksessä, Vantaa-Seura ry:ssä. Yhdistyksen tavoitteena on vahvistaa vantaalaisten identiteettiä nopeasti kasvavassa kaupungissa. Yhdistys järjestää luentoja, retkiä ja kulttuuritapahtumia sekä julkaisee vuosittain ilmestyvää Helsingin pitäjä -vuosikirjaa, jossa julkaistaan uutta tutkimusta Vantaan historiasta. Vuonna 1961 perustettu Vantaa-Seura tallentaa myös vantaalaista perinnettä valokuvia ja muistoja keräämällä.

Sanni Hallanvaara on kotiseutuaktiivi, graafikko ja Hämeen linnan keskiaikayhdistys ry:n toiminnanjohtaja. Yhdistyksen pääasiallisena tehtävänä on vuosittaisen Hämeen keskiaikamarkkinat -tapahtuman järjestäminen. Hämeen Keskiaikamarkkinat on Suomen toiseksi suurin keskiaikatapahtuma yli 24 000 kävijällään. Kansainvälisiäkin vieraita ja esiintyjäryhmiä houkuttelevan Hämeen Keskiaikamarkkinoiden tekemisen ohella yhdistys osallistuu aktiivisesti Hämeenlinnan seudun kulttuuritapahtumiin, järjestää käsityöiltoja sekä joulumyyjäiset.

Mika Hartikainen on helsinkiläinen kulttuurituottaja. Hän on muun muassa työskennellyt Turun Koneisto festivaalin johtajan markkinointi -ja tuotantoassistenttina. Vuonna 2002 hän perusti oman yrityksensä Klubigallerian vuonna 2002, jonka päätarkoituksena oli tuoda laadukasta nuorta nykytaidetta ihmisten keskuuteen Turun ja Porin ravintoloissa. Runsaasti medianäkyvyyttä saanut Klubigalleria toimi vuoteen 2009 saakka ja näyttelyitä kertyi n. 50. Vuosina 2010–2011 Hartikainen työskenteli Nuoren Suomen Your Move -kampanjassa opettaen tapahtuman järjestämisen taitoja peruskouluissa Helsingin alueella.

Juha Iso-Aho toimii Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusyksikössä lehtorina ja Imatralla sijaitsevassa osaamiskeskus TKI-HUMAK Voimassa koordinaattorina. Aikaisemmin hän on työskennellyt muun muassa eri festivaalien toiminnanjohtajana, tuottaja-läänintaiteilijana ja draamakouluttajana. Hän on myös toiminut monissa kulttuurialan luottamustehtävissä kuten Finland Festivalin ja TAKU ry:n hallituksissa sekä Kaakkois-Suomen taidetoimikunnassa. Iso-Aho on julkaissut useita kulttuurituotannon alaan, erityisesti tapahtumatuotantoon liittyviä kirjoja sekä kirja- ja aikakauslehtiarikkeleita. Näistä vapaaehtoistyötä käsittelee vuonna 2012 ilmestynyt raportti ”Kulttuuri kutsuu. Vapaaehtoiset tapahtumien voimavarana ja hengenluojina.”.

Esko Juhola on tamperelainen filosofian maisteri ja humanistisen alan sekatyöläinen. Juhola on muun muassa työskennellyt kustannusalalla sekä tuotantoassistenttina Hämeen Keskiaikamarkkinoilla. Keskiaikamarkkinoilla hänen tehtäviinsä on kuulunut vapaaehtoistyön organisointi, tapahtuman markkinointi sekä tiedottaminen.

Katri Kilpiä työskentelee tuottajana Joensuun Popmuusikot ry:ssä. Joensuun Popmuusikot ry on vuonna 1971 perustettu sitoutumaton elävän musiikin yhdistys, jonka tarkoituksena on tukea ja edistää pohjoiskarjalaista populaarimusiikin harrastusta. Yhdistyksen järjestämä Ilosaarirock-tapahtuma on yksi Suomen suurimmista rockfestivaaleista. Joensuun Popmuusikot ry pyörittää myös ravintola Kerubia, järjestää Rokumentti-rockelokuvafestivaalia, monia konsertteja, konsertti- ja festivaalimatkoja sekä klubeja. Lisäksi Joensuun Popmuusikot ry:n perustama rahasto tukee paikallisia musiikin harrastajia jakamalla apurahoja.

Jaana Komi toimii yksityisyrittäjänä. Hänen yrityksensä Etelä-Karjalan Tapahtumat Ky:n toimialaan on kuulunut erilaisten tapahtumien ja messujen järjestäminen vuodesta 1998 lähtien. Talkootyön koordinoinnissa Komi on ollut mukana Imatra Big Band Festivaaleilla yli 10 vuotta, viimeiset 7 vuotta tapahtuman markkinointipäällikkönä. Lisäksi hän toimii Päivä Museotiellä – tapahtuman työryhmässä ja Romanssimusiikin Edistämisyhdistyksessä.

Jeni Korpinen on Jyväskylän elävän musiikin yhdistyksen Jelmury:n aktiivi. Jelmury on vuonna 1989 perustettu yleishyödyllinen yhdistys, jonka riveissä toimintaa pyörittää noin sata aktiivia. Jelmury järjestää rock-klubi Tanssiali Lutakossa elävän musiikin tapahtumia vuosittain noin 130, joista yli 90 prosenttia on myös alaikäisille sallittuja. Lisäksi Jelmury pyörittää kahtakymmentä treenikämpää samassa kiinteistössä.

Anu Lähteenmäki on seinäjokelainen kulttuurituottaja. Hän työskentelee Seinäjoen Elävän Musiikin yhdistyksessä, Selmury:ssä, projektityöntekijänä Massa-hankkeessa. Hankkeessa hänen vastuualueensa on massatapahtumien henkilöstö. Anu on myös RTR:n eli rytmistyöryhmän jäsen, joka suunnittelee ja kehittää talkootoimintaa luovan alan keskus Rytmikorjaamossa.

Carita Rantala toimii museoavustajana Hämeenlinnan kaupungin historiallisessa museossa. Rantala suunnittelee, karsii, ehdottaa ja varsinkin toteuttaa kaikkea mahdollista museossa. Lähitulevaisuuden haasteena on 1800-luvun kotimuseon

pihapiirin suunnittelu ja toteuttaminen yhteisölliseksi ja yhteisöllisesti hoidettavaksi. Rantala toimii myös ohjelmatuottajana Hämeen Keskiäikamarkkinoilla tehtävinaan muun muassa soveltuvan ohjelman etsintää ja aikataulutusta, materiaalihankintaa sekä värväystä.

Tarja Rehnström on SOS-Lapsikylä ry:n markkinointisuunnittelija. Tänä vuonna 50 vuotta täyttänyt SOS-Lapsikylä ry on lastensuojelujärjestö, joka auttaa lapsia, jotka ovat menettäneet tai ovat vaarassa menettää vanhempiansa huolenpidon. Yhdistys on kansainvälisen SOS Children's Villages -lastensuojelujärjestön jäsen. Rehnströmin tehtäviin yhdistyksessä kuuluu vapaaehtoisten rekrytointi ja vapaaehtoistyön organisointi sekä yhdistyksen varainhankinta.

Soili Voipio toimii vapaaehtoistyön koordinaattorina Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksessa. Hänen toimenkuvanaan on koko nuorisosiainkeskuksen aikuisten vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja organisointi. Hänen tehtäviinsä kuuluu uusien vapaaehtoisten rekrytointi ja kouluttaminen ja toiminnassa jo mukana oleviin vapaaehtoiisiin säännöllinen yhteydenpito. Koordinaattori toimii nuorisoihjaajien tukena ja apuna vapaaehtoistoiminnassa ja vapaaehtoisten kohtaamisessa. Vapaaehtoistoiminnan ulkoinen ja viraston sisäinen tiedottaminen, ja verkostoituminen pääkaupunkiseudun muiden vapaaehtoistoimintaa koordinoivien ja organisoivien tahojen kanssa on keskeinen osa Voipion työtä. Koordinaattorina hän on myös Helsingin kaupungin vapaaehtoistyön neuvottelukunnan jäsen.

Sari Vääntänen on kulttuurituottaja, joka työskentelee toiminnanjohtajana Kumpula-Toukola Kylätilayhdistys ry:ssä. Yhdistys ylläpitää asukastaloa, Kumpulan Kylätilaa. Asukastalossa järjestetään kerhoja, kursseja ja tapahtumia kaikenikäisille. Kävijöitä Kylätilassa on vuositasolla yhteensä 18 000. Joka toinen vuosi järjestetään Kumpulan Kyläjuhlat, yksi Helsingin suurimmista kaupunginosatapahtumista, täysin vapaaehtoisvoimin. Erilaisiin suunnittelutehtäviin osallistuu jo ennen juhlia noin 50 vapaaehtoista, ja itse juhlapäivänä talkoolaisia on lähes 200.

Kansi Piirroksat Carita Rantala 2012.

Sivu 5 Rytmikorjaamon talkoorekry. Kuva Heidi Välikilä 2012.

Sivu 6 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 7 Ylh. vas. Kuva Ilosaarirockin arkisto. Ylh. oik. Elli ja Saara kiinnittämässä opaskylttejä, Kumpulan Kyläjuhlat / Leila Oksa 2008. Alhaalla Kuva Provinssirockin arkisto 2010.

Sivu 8 Kuva Ilosaarirockin arkisto.

Sivu 9 Ylh. Turnajaiskenttää tyytyväisenä hän käy. Kuva Hämeenlinnan keskiaikamarkkinat / Ulla Seppälä. Alh. Omenoita tarjolla Vantaa-Seuran Myllyillassa. Kuva Susanna Eklund 2012.

Sivu 10 Talkoovuoroja valitsemassa, Kumpulan Kyläjuhlat / Leila Oksa 2008.

Sivu 11 Ylh. Vapaaehtoisten kesäjuhla. Kuva Jyrki Järvinen 2011. Alh. Teemailta. Kuva Oskari Reinikainen 2011.

Sivu 13 Ylh. Kuva Nuorisoasiainkeskus. Alh. Keskiäikainen kuvaaja. Kuva Hämeen keskiaikamarkkinat / Ulla Seppälä.

Sivu 14-15 Talkoolaisten suunnittelukokouksessa laadittu ”Power Point”, Kumpulan Kyläjuhlat 2008

Sivu 15 Kitaristi Petri Peevon (oik.) kokoama talkoorkesteri päättää juhlapäivän. Kyläorkesterin solistina Pave Maijanen, bassoa soittaa Iiro Kautto ja akustista kitaraa Ville Vântänen. Kuva Kumpulan Kyläjuhlat / Leila Oksa 2012.

Sivu 17 Hämeen Keskiaikamarkkinoiden roskavouteja. Kuva Hämeenlinnan keskiaikamarkkinat / Ulla Seppälä.

Sivu 18 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 19 Juhlaestradi nousee ammattilaisten toimesta. Kuva Kumpulan Kyläjuhlat / Sami Vântänen 2012.

Sivu 20 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 21 Vas. Myös poliisit tekivät kirpparilöytöjä. Kuva Kumpulan Kyläjuhlat / Leila Oksa 2008. Oik. Viinana-rikka Ilosaarirockissa. Kuva Ilosaarirockin arkisto.

Sivu 22 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 23 Kuva Ilosaarirockin arkisto 2011.

Sivu 24 Ravintoloitsija tyytyväisenä. Kuva Kumpulan Kyläjuhlat / Leila Oksa.

Sivu 25 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 26 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 29 Ylh. Vapaaehtoistyöntekijä Tiina Pirkanmaalla SOS -lapsikylän esittelypisteessä. Kuva Tarja Rehnström 2012. Alh. Vapaaehtoisten syysretki. Kuva Jyrki Järvinen 2012.

Sivu 31 Yleisö auttaa penkkien siirtämisessä takasin sisätiloihin Vantaa-Seuran Myllyilloissa. Kuva Susanna Eklund 2010.

Sivu 33 Piirros Susanna Eklund 2012.

Sivu 34 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 35 Piirros Carita Rantala 2012.

Sivu 43 Piirroksat Carita Rantala 2012.

Sivu 57 Piirros Susanna Eklund 2012.

Sivu 59 Piirros Susanna Eklund 2012.

Sivu 61 Piirros Susanna Eklund 2012.

Sivu 63 Piirros Susanna Eklund 2012.

Takakannen kuva Hämeenlinnan keskiaikamarkkinat / Ulla Seppälä.

VAPAAEHTOISTYÖN YHTEISKUNNALLINEN MERKITYS

Grönlund, Henrietta & Anne Birgita Pessi 2008. Osallisuuden asenteet ja teot - Nuoret ikäryhmät vapaaehtoistoiminnassa. Teoksessa Minna Autio, Kirsi Eräranta ja Sami Myllyniemi (toim.) *Polarisoituva nuoruus*. Nuorten elinolot -vuosikirja 2008, 127-137.

Harju, Aaro 2010. *Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta*. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Laasanen, Juhani 2011. *Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset*. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Raportteja 70.

Mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämisessä (2007/2149(INI)). AG-0070/2008. Istuntoasiakirja. Euroopan parlamentti.

Pessi, Anne Birgitta & Tomi Oravasaari 2010. *Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta*. Avustustoiminnan raportteja 23. RAY 2010. Helsinki: Yliopistopaino.

Yeung, Anne Birgitta 2002. *Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – Ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan*. Helsinki: YTY.

JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN

Alatalo, Eliisa (toim.) 2010. *Sinun täytyy astua johtoon*. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. <http://tinyurl.com/astujohtoon>

Drucker, Peter F. 2008. *Voittoa tavoittelemattoman organisaation johtaminen : käytäntö ja periaatteet*. Helsinki: Talentum.

Iivonen, Anne 2011. *Miten johdan? Yhdistyksen johtamisopas*. Helsinki: OK-opintokeskus.

Karreinen, Lari, Maria Halonen & Meri Tennilä (toim.) 2010. *10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan*. Visio.

Laimio Anne & Sari Välimäki 2011. *Vapaaehtoistoiminta kehittyy*. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys. <http://tinyurl.com/vapaaakehy>

Porkka, Suvi-Tuuli 2009. *Työnohjaamisen taito. Oppikirja vapaaehtoistyön työnohjaajalle*. Suomen Mielen-terveysseura / Laadukasta kulttuuria vapaaehtoistyöhön -projekti. SMS-Tuotanto Oy.

LAIT JA VEROTUS

Porkka, Suvi-Tuuli & Tapio Myllymaa 2007. *Riskien arviointi vapaaehtoistyössä: opas yhdistyksille*. Suomen mielenterveysseura: SMS-tuotanto.

Talari, Pekka T. 2010. *Yhdistykset, säätiöt ja verotus: käsikirja yleishyödyllisten yhteisöjen verotuksesta*. Helsinki : Edita.

Talkootyön verotus 2005. Verohallituksen ohje. <http://tinyurl.com/verooohje>

Taponen, Eeva 2011. *Urheilun talkootyö*. Turku: Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja.

Yleishyödyllisten yhteisöjen verotus -työryhmän muistio. Valtiovarainministeriön julkaisu 31/2009.

MUUTTUVA VAPAAEHTOISTYÖ

Iso-Aho, Juha 2011. *Kulttuuri kutsuu. Vapaaehtoiset tapahtumien voimavarana ja hengenluojina*. Tuottaja2020 – Osaraportti 6. Metropolia. Kulttuuri ja luova ala. Verkko-osoite: <http://tinyurl.com/kultkutsuu>

Mckee Jonathan R. 2007. *The New Breed: Understanding and Equipping the 21st Century Volunteer*. Group Publishing inc.

Rochester, Colin, Angela Ellis Payne, Steven Howlett 2010. *Volunteering and Society in the 21st Century*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

LIITE 1: VAPAAEHTOISKYSELY 2012

SUKUPUOLI:

nainen / mies

IKÄ:

alle 18v

18-21

21-25

25-30

30-35

35-40

yli 40

VAPAAEHTOISENA OLEMISEN LISÄKSI OLEN:

koululainen

opiskelija

yrittäjä

työssä käyvä

eläkeläinen

työtön

muu: mikä

MISSÄ TOIMIT PÄÄSÄÄNTÖISESTI VAPAAEHTOISENA:

Ilosaarirock

Rytmikorjaamo

Nuorisotalo

Keskiaikamarkkinat

TEETKÖ VAPAAEHTOISHOMMIA MUISSA KUIN EDELLISESSÄ KYSYMYKSESSÄ MAINITUIS-
SA ORGANISAATIOISSA? JOS VASTASIT KYLLÄ, NIIN MISSÄ?

Ei / Kyllä

MITEN PÄÄDYIT VAPAAEHTOISEKSI?

OLITKO ENNEN VAPAAEHTOISUUTTA KÄYNYT ASIAKKAANA TAI OLLUT MUUTEN HOMMIS-
SA FESTAREILLA / KLUBEILLA / NUORISOTALOLLA? JOS VASTASIT KYLLÄ, KERRO
MISSÄ JA MILLAISISSA ROOLISSA

Kyllä / En

MIKSI TEET VAPAAEHTOISTYÖTÄ? ARVIOI SEURAAVIEN ASIOIDEN TÄRKEYTTÄ ARVO-
ASTEIKKOLA 1-5. (MERKITYKSETÖN, EI YHTÄÄN TÄRKEÄ, HIEMAN TÄRKEÄ, MELKO
TÄRKEÄ, HYVIN TÄRKEÄ)

Tapaa uusia ihmisiä
Tapaa vanhoja tuttuja
Olla osana toimintaa ja ilmapiiriä
Ilmaisliput
Päästä vaikuttamaan organisaation toimintaan ja sen tulevaisuuteen
Ulkopuolelta tuleva arvostus
Vapaaehtoisenatyöskentely on hieno kokemus itsessään
Saa työkokemusta erilaisista tehtävistä
Voi hyödyntää koulutusta
Voi olla osallisena tekemässä jotain merkittävää
Oman ammattitaidon ylläpitäminen
Työssä oppii uusia asioita
Vapaaehtoisena työskenteleminen on minulle elämäntapa
Hyvä ilmapiiri
Yhteiset saunaillat ja retket
Saatu luottamus
Pidetyt koulutukset
Yhteishenki ja yhteenkuuluvaisuudentunne
Erityiset vaatteet ja muut tuotteet
Auttaminen
Olla osa yhteisöä

MITÄ SINÄ SAAT VAPAAEHTOISENA TOIMIMISESTA ITSELLESI?
KUNNAT VAPAAEHTOISORGANISAATIOI TASI TYÖSKENTELEYPAIKKANA VASTAPAREIN
AVULLA. VASTAA SE MIKÄ KUVAA MIELESTÄSI PARHAITEN.

Jäykkä - joustava
Ennakkoluuloinen - ennakkoluuloton
Sulkeutunut - avoin
Vihainen - iloinen
Kireä - rento
Vanhanaikainen - moderni
Huolimaton - huolellinen
Suunnittelematon - suunniteltu
Tylsä - vaihteleva
Ystävällinen - epäystävällinen
Organisoitu - täysin levällään
Jämähäntänyt paikalleen - uudistuva
Monipuolinen - yksitoikkoinen
Etenemismahdollisuuksia tarjoava - ei mahdollisuutta etenemiseen
"Kuppikuntainen" - yhteisöllinen
Hierarkkinen - tasa-arvoinen

MITEN OLET SAANUT PEREHDYTYSTÄ TEHTÄVÄÄSI? (EN YHTÄÄN, HIEMAN, EN OSAA SANOA, RIITTÄVÄSTI, TODELLA PALJON)

Vapaaehtoistyön alussa
Projektin aikana
Tehtävien vaihtuessa
Projektin päättyessä

MITEN OLET SAANUT TUKEA JA KANNUSTUSTA VAPAAEHTOISTYÖSSÄSI? (EN YHTÄÄN, HIEMAN, EN OSAA SANOA, RIITTÄVÄSTI, TODELLA PALJON)

Vapaaehtoistyön alussa
Projektin aikana
Tehtävien vaihtuessa
Projektin päättyessä

MITEN OLET SAANUT KIIITOSTA TEHTÄVIEN SUORITTAMISESTA? (EN YHTÄÄN, HIEMAN, EN OSAA SANOA, RIITTÄVÄSTI, TODELLA PALJON)

Vapaaehtoistyön alussa
Projektin aikana
Tehtävien vaihtuessa
Projektin päättyessä

HALUATKO SINÄ KEHITTYÄ VAPAAEHTOISTYÖSSÄSI? JOS VASTASIT EI, MIKSI ET. JOS VASTASIT KYLLÄ, NIIN MILLÄ TAVALLA.

MILLAINEN ON HYVÄ VAPAAEHTOISTYÖNJOHTAJA? VALITSE VIISI TÄRKEINTÄ OMINAISUUTTA.

Antaa palautetta
Ratkaisee ongelmat puolestani
Antaa kiitosta
Kertoo tapahtuman/toiminnan taustoista ja kokonaisuudesta
Osaa asettaa itsensä vapaaehtoisen asemaan
Antaa vapaaehtoiselle mahdollisuuden ratkaista ongelmat
Muistaa nimeni
Tekee vapaaehtoisten kanssa yhdessä hommia
Valvoo että jokainen hoitaa annetut työtehtävät
Ohjaa esimerkillään
Määrää työtehtävät
On helposti lähestyttävä
Toimii johtajana eikä kaverina
Ottaa vastaan kehittämishdotuksia
Antaa ajatella omilla aivoillaan

VAPAAEHTOISUUS ON VÄLILLÄ KOVIN RASKASTA. MITKÄ ASIAT VÄSYTTÄVÄT ENITEN?

MITKÄ ASIAT AUTTAVAT SINUA JAKSAMAAN?

MIKÄ ON SE PARAS HETKI TAI SE YKSITTÄINEN ASIA MIKÄ KOROSTUU VAPAAEH-
TOISTYÖSSÄSI?

MUUTTUISIKO TYÖTAPASI JA MOTIVAATIOSI JOS SAISIT VAPAAEHTOISENA TEKE-
MÄSTÄSI TYÖSTÄ RAHALLISTA KORVAUSTA? JOS VASTASIT KYLLÄ, KERRO MITEN JA
MIKSI.

LIITE 2: KUTKUTTAVIEN KULTTUURIPLÄJÄYSTEN METSÄSTYS -PELIN KORTIT JA PELILAUTA

Tulosta liite 2-puoleisena sivusta 45 lähtien. Lisäksi tarvitset nopan, kahdeksan pelinappulaa, muutaman kynän ja paperia mahdollisten tehtävien suorittamiseen. Pelihojeen löydät sivulta 34.

HENKILÖKORTTI

NIMI: MUMMO

Seniори, joka on viettänyt koko ikänsä kotona muiden elämää helpottamassa ja huomaa, että omaakin elämää pitäisi elää. Saattaa epävarmana etsiä omaa osaamistaan tai olla hyvinkin varma taidoistaan.

HENKILÖKORTTI

NIMI: PAPPA

Seniори, joka on tehnyt pitkän työrupeaman, eikä vielääkään malta jäädä kotiin pyörittämään peukaloitaan, koska ”ei noi nuoret taida osata ...”

HENKILÖKORTTI

NIMI: MAHMOUD

Maahanmuuttaja, joka haluaa mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja yhdessä tekemiseen. Myös sujuva suomen kielen ja eri sanontatapojen oppiminen ovat mielessä tällä pelaajalla.

HENKILÖKORTTI

NIMI: HÖNTSÖ

Innokas jokapaikanhöylä, joka ei tunnu millään pääsevän työelämään, saati sitten löytävän paikkaansa koko yhteiskunnasta. Ehkäpä tätä kautta löytyisi luottoa, ja sitten myös kokemusta erilaisten tehtävien ja kokonaisuuksien hoitamiseen.

HENKILÖKORTTI

NIMI: MILLAPETTERI

Puoliväkisin mukaan tuupattu/raahattu vapaaehtoinen, perheen tai oman harrasteryhmänsä mukana mutta kovin, kovin epämääräisin motiivein.

HENKILÖKORTTI

NIMI: BELLAMITTERI

Ihkupissis (sukupuoleen katsomatta), joka tahtoo vain ”siis tehä vaativii edustustehtävii ja niiku edustaa. Siis mä en sit tee mitään paskaduunii.”

HENKILÖKORTTI

NIMI: LUSMUKKI

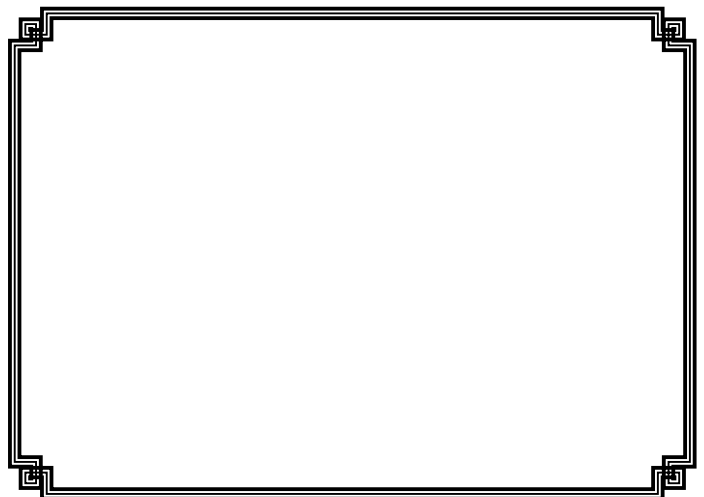
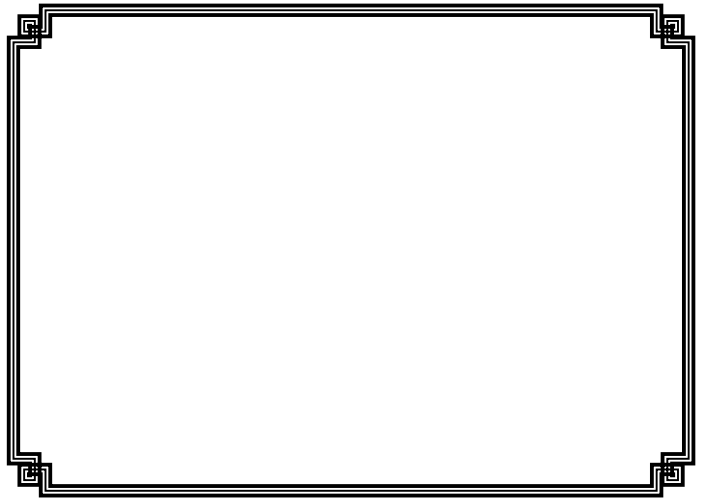
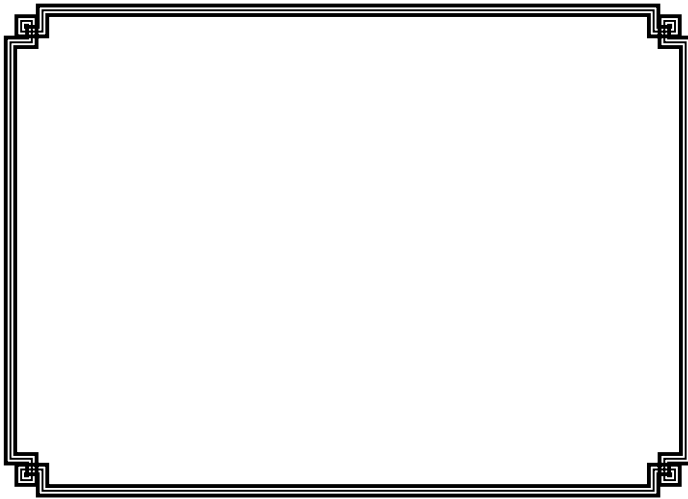
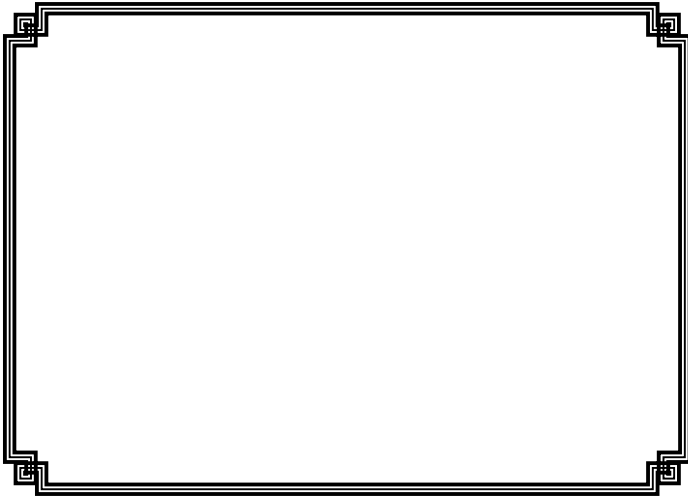
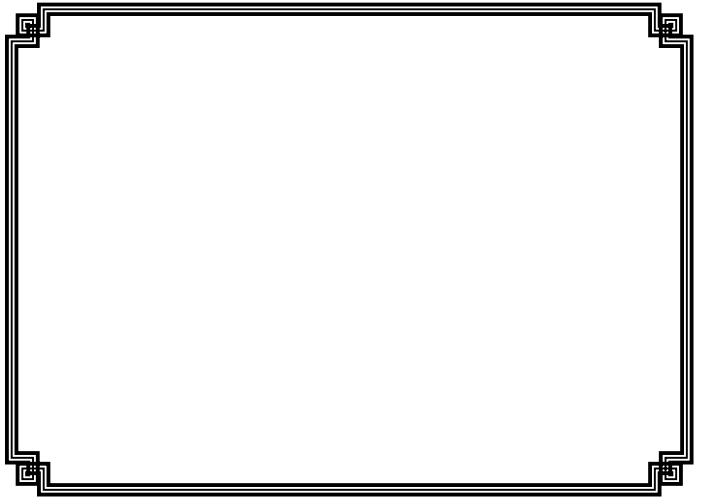
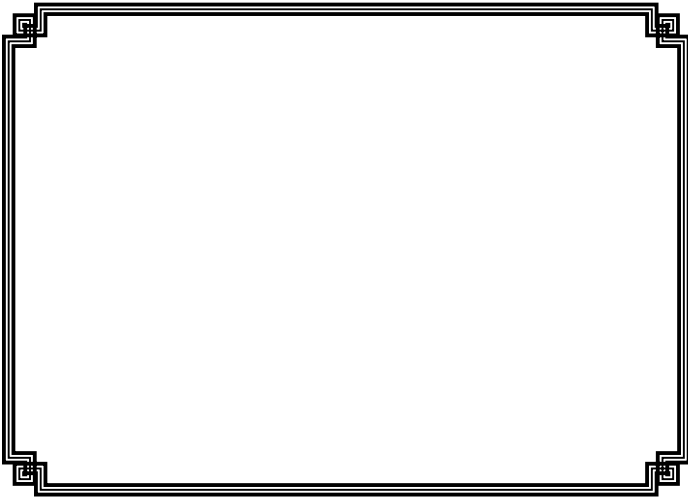
Tyky-ryhmän vastarannankiiski. Ei kai tämmöisessä voi olla mitään järkeä, miks ihmeessä enkä mä ainakaan, no en! Eihän tästä saa palkkaakaan. Ai on palkallinen meille...ajjaa.

HENKILÖKORTTI

NIMI: INTOPIUKKIS

Tyky-ryhmän osaakaiken-tietääkaiken-tyyppi. Ihminen jonka pitäisi olla kaiken työkokemuksensa ja osaamisensa perusteella vanhempi kuin Metusalem (969 v.)

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

TEHTÄVÄKORTTI

Et osaa päättää, mitä tehtäviä olisi hauskinda tehdä. Vapaaehtoisjärjestelijä hermostuu jatkailuusi ja lähettää sinulle lisää kaavakkeita täytettäväksi seuraavan heittokierroksen ajan.

TEHTÄVÄKORTTI

Järjestyksenvalvojen vaatimustaso nousee lakimuutoksen myötä. Käyt seuraavan kierroksen ajan liikenteenohjauskurssia.

TEHTÄVÄKORTTI

Mahtavan hyvä tuulesi tarttuu muihinkin vapaaehtoisiin. Kiitokset hengennostuksesta ja ylimääräinen heitto.

TEHTÄVÄKORTTI

Sait postitse ohjekirjeen tulevaa tapahtumaa koskien ja olet hukannut sen jo jonnekin. Tyypillistä. Palaa kolme askelta taaksepäin etsimään ohjeita.

TEHTÄVÄKORTTI

Et noudata annettuja ohjeita vaan sooloilet ja satutat pikkurillisi talkookeittiöllä. Istut sormi pystyssä ensiavussa seuraavan heittovuoron.

TEHTÄVÄKORTTI

Nouse seisomaan ja kerro kanssapelaajille viime aikojen noloin tapahtumasi.

TEHTÄVÄKORTTI

Anna kaikille kanssapelaajillesi jokin mukava kommentti.

TEHTÄVÄKORTTI

Joudut yllättäen vapaaehtoisryhmän johtajaksi teltanpystytykseen. Taittele A4 -arkista pikateltoa. Muut jatkavat peliään, mutta oma heittovuorosi menee ohi, kunnes "telta" on pystyssä.

TEHTÄVÄKORTTI

Nopea tilannetajusi on pantu merkille oikeissa piireissä. Saat kutsun isompiin ympyröihin. Siirry suoraan lähimpään Kulttuuripläjäys -kaupunkiin ja pokkaa backstagepassi.

TEHTÄVÄKORTTI

Työskentelet tällä kertaa narikassa ja katastrofi iskee: narikkalaput loppuvat kesken. Mitä teet? Askartele pikaisesti jotain, joka pelastaa tilanteen ja selitä se myös muille. Oma heittovuorosi menee ohi kunnes innovaatio on valmis.

T

T

T

T

T

T

T

T

T

T

TEHTÄVÄKORTTI

Käyt edustamassa musiikkitapahtumassa. Toivu seuraavat kaksi heittovuoroa.

TEHTÄVÄKORTTI

Toimit vastaavana myyntipisteessä. Konsertin melu on niin kova, että voit kommunikoida vain elekielellä. Myy kanssapelaajillesi jotain niin kauan, että joku keksii, mitä myyt.

TEHTÄVÄKORTTI

Väliaikaiset vessat ovat täynnä. Pidä motivointipuhe talkoolaisille, jotka siivoavat ne.

TEHTÄVÄKORTTI

Kerro yhdelle kanssapelaajillesi nauramatta: "Tämä tapahtuma ei tule toimeen ilman sinua!"

TEHTÄVÄKORTTI

Kättele ja kiitä kaikkia vapaaehtoisia.

TEHTÄVÄKORTTI

Eräs tapahtumaorganisaatiosi hallituksen jäsen on ryhtynyt keksimään omia sääntöjään.. Keksi sinäkin kaksi omaa sääntöä, aihe vapaa!

TEHTÄVÄKORTTI

Ilmoittaudut liian myöhään talkooporukkaan. Menetät yhden Backstagepassin!

TEHTÄVÄKORTTI

Olet epäsopeva talkoolaiseksi, mutta et itse tajua sitä. Utele talkoovastaavalta (vapaavalintainen kanssapelaaja), miksi hän ei ole vastannut soittopyyntöihisi.

TEHTÄVÄKORTTI

Olet päätenyt Popedan keikkabussiin. Siirry eteenpäin kolmen paikkakunnan ohi.

TEHTÄVÄKORTTI

Löydät heilin Karjalasta ja muutat Lieksaan. Matkasi jatkuu sieltä.

T

T

A

A

A

A

A

A

A

A

TEHTÄVÄKORTTI

Burnouttia pukkaa, nyt tarvitaan tauko. Lähdet vaeltamaan Saanatunturille kahden heittovuoron ajaksi. Matkasi jatkuu sieltä.

TEHTÄVÄKORTTI

Lähdet kiertämään pyöräillen Ahvenanmaan keskiaikaisia kirkkoja. Viivyt matkalla yhden heittovuoron ajan, minkä jälkeen palaat mantereelle vesiteitse.

AIKAKORTTI

Seuraavalla kierroksella sadan vuoden kuluttua maahanmuuttajien osuus on jo 35 % suomalaisista. Aloita tämän joukon kanssa perinteisen juhannusjuhlan suunnittelu. Jokainen pelaaja kyseenalaistaa yhden juhannustradition ennen seuraavaa heittoa. Sinun tehtäväsi on vastaavasti perustella kyseenalaistetut traditiot.

AIKAKORTTI

Näyttää siltä että pääesiintyjästä ollaan vahvasti eri mieltä. Ota viisi askelta taaksepäin ja mieti ennen sinua pelaavan ja sinun jälkeesi pelaavan kanssa yksi heittokierros, onko esiintyjävalinta ollut oikea.

AIKAKORTTI

Palaa ajassa taaksepäin 30 vuotta. Kaikki järjestelyt hidastuvat, koska tekniikka ja tavat ovat erilaiset. Peli jatkuu vasta kun pelaajat ovat lähettäneet toisilleen faksin. (Muistatko vielä faksin? Kirjoita paperille asiasi, vastaanottajan tiedot ja omat tietosi, työnnä paperi rypistämättä jonkin ali ja pirise.)

AIKAKORTTI

Palaa ajassa taaksepäin 40 vuotta. Pidä kanssapelaajillesi kysely, pitäisikö paikkakunnalla järjestää jonkinlaiset nuorisomusiikin juhlat ja miksi niitä voisi kutsua.

AIKAKORTTI

Aikapomppu eteenpäin: olet 20 vuoden kuluttua edelleen remmissä mukana, mutta huomaat että vanha kaarti on huvennut. Joudut opettamaan ihan alkeellisiakin asioita kädestä pitäen uusavuttomille, mutta innokkaille talkoolaisille. Kerro jokaiselle kanssapelaajalle yksi talkooruokailuun kuuluva perusasia.

AIKAKORTTI

Aikapomppu eteenpäin: olet 20 vuoden kuluttua edelleen remmissä mukana, mutta huomaat jääneesi auttamatta ajan jalkoihin. Kuvaile jokaiselle kanssapelaajalle yksi asia, jossa nuoremmat ovat näppärämpiä.

AIKAKORTTI

Aikapomppu eteenpäin: 10 vuoden kuluttua viisumivapaus on saavutettu ja itärajan tuntumassa olevat tapahtumat ovat kasvaneet todella paljon. Kielitaito on koetuksella - saat viidestä sanasta venäjää kaksi askelta eteenpäin, kymmenestä neljä askelta.

AIKAKORTTI

Kasvihuoneilmiö vaikuttaa oikeasti. Keski-Eurooppa kärsii jatkuvista helteistä ja kuivuudesta. Pohjois-Suomi on varteenotettava vaihtoehto jopa myöhäiskesän festivaaleille. Pummit yhden heittovuoron ajan matkarahoja päästäksesi Tornioon yksille Euroopan suurimmista rockfestareista lipunmyyjäksi.

R

A

R

A

R

A

R

A

R

A

A I K A K O R T T I

Trendinä hitailu on tullut jäädäkseen. Siirrä nappulasi Savonlinnaan ja yritä vakuuttaa paikalliset, vilkkaat tapahtumanjärjestäjät yhden heittokierroksen ajan tähän uutuuteen.

R A H A K O R T T I

Yhdistyksesi saa testamenttilahjoituksen. Joudut miettimään verotusta lakimiehen kanssa yhden heittokierroksen ajan.

A I K A K O R T T I

Kasvihuoneilmiö sulattaa napajäätä ja rannikkokaupungit ovat sanan mukaisesti liemessä. Saat ylimääräisen heittovuoron, jotta pääset nousevaa vesirajaa karkuun. (Huom. et siis voi edetä rannikon mukaisesti.)

R A H A K O R T T I

Kyllästyit köyhäilyyn ja alat freelanceriksi. Laskutatkin nyt ennen vapaaehtoisesti tekemästäsi talkootyöstä. Seuraavaksi vuorossa oleva antaa sinulle heittovuoronsa.

A I K A K O R T T I

Eipä olisi uskonut! Kun maan ulkopuolista elämää löytyi avaruudesta, kukaan ei olisi voinut uskoa että Alfa Kentaurilta tullaan tänne tapahtumiin. Neuvottelet sikäläisten edustajan kanssa kaksi heittovuoroa, sillä heidän aikakäsittensä on aivan eri kuin meidän.

R A H A K O R T T I

Kansainvälinen rikollisjoukkio yrittää pestä rahojaan tapahtumanne kautta. Ilmaista rahaa! Kaikki pelaajat saavat extraa kaksi askelta eteenpäin.

A I K A K O R T T I

Eipä olisi uskonut! Kun maan ulkopuolista elämää löytyi avaruudesta, kukaan ei olisi voinut uskoa että Alfa Kentaurilta tullaan tänne tapahtumiin. Neuvottelet sikäläisten edustajan kanssa ja saat kaksi ylimääräistä heittovuoroa, sillä he astuvat meidän ajassamme eteenpäin tai taaksepäin samaan tapaan kuin me ovesta sisään tai ulos.

R A H A K O R T T I

Kansainvälinen rikollisjoukkio yrittää pestä rahojaan tapahtumanne kautta. Mafiarahat riittävät mukavasti. Kaikille yksi askel eteenpäin.

A I K A K O R T T I

Kuuminta hottia tapahtumissa on nopeus ja tehokkuus. Siirrä nappulasi Hämeenlinnaan, hitauden tyyssijaan, ja yritä saada paikallinen kulttuuriväki mukaan vauhdikkaaseen trendiin.

R A H A K O R T T I

Kansainvälinen rikollisjoukkio yrittää pestä rahojaan tapahtumanne kautta. Pahuksen mafiarahoitus. Nyt poliisi tonkii koko kirjanpidon. Odota yksi heittovuoro.

R

R

R

R

R

R

R

R

R

R

RAHAKORTTI

Kansainvälinen rikollisjoukkio yrittää pestä rahojaan tapahtumanne kautta. Hämäräperäiset rahoituskuviot paljastuvat: kaikki ottavat kaksi askelta taaksepäin.

RAHAKORTTI

Yhdistyksenne toiminnanjohtaja on tehnyt anomuksia joka suuntaan. Aina välillä tärppää ja nyt saat pienen rahasumman tapahtuman sisällön kehittämiseen. Saat ylimääräisen heittovuoron.

RAHAKORTTI

Yhdistyksenne sai Finnsecurity Ry:ltä kannustepalkinnon turvallisuuden kehittämiseksi. Turva-ala on kuitenkin melkoista junnaamista viranomaisten ja kenttäväen kanssa, joten joudutkin odottamaan pitkälle venyneissä palaverissa seuraavan heittokierroksen.

RAHAKORTTI

Kulttuuriministeri sai juntattua kolmannen sektorin tapahtumille tarkoitettua avustusrahaa valtion budjettiin. Joka pelaajalle pikku osuus, eli jokaisen on ennen seuraavaa heittovuoroaan päätettävä, kuka pelikumppaneista saa ylimääräisen askeleen eteenpäin.

RAHAKORTTI

Yllätys: VR pesee kasvojaan ja sponsoroi kuljetuksia tapahtumiin. Pomppaa neljä askelta eteenpäin.

RAHAKORTTI

Olet toiveikkaana kolkutellut eri sponsoreiden ovia. Sinnikkyytesi palkitaan ja pääset kaksi askelta eteenpäin.

RAHAKORTTI

Olet toiveikkaana kolkutellut eri sponsoreiden ovia. Joka paikassa vastaus on kuitenkin sama: lama. Palaa kaksi askelta taaksepäin.

RAHAKORTTI

Kaupungin kulttuurilautakunta aikoo supistaa määrärahoja. Miten saisit tapahtumaasi edelleen rahoitusta? Kuvannollisesti ota hattu päästäsi ja ano yhdellä lauseella oikealla puolella istuvalta pelitoveriltasi askel eteenpäin. Jos hän myöntää, ota se. Korruptiovinkki pelitoverille: muistathan että saatat itse olla samassa tilanteessa kohta.

RAHAKORTTI

Olet ylittänyt vapaaehtoisten houkutteluun varatun budjetin. Palaa neljä askelta taaksepäin miettimään, mitä pitäisikään tehdä.

RAHAKORTTI

Tapahtumabudjetissa on vielä varaa! Heitä toisen kerran kun on kerrankin millä mällätä.

BACKSTAGE PASS

"AMMATTIMAISSUUS LISÄÄNTYY"
PORI

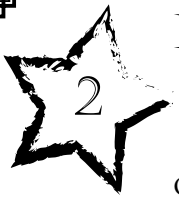
Perustat Suomen Filantroopit ry:n, organisaation, joka välittää lahjoittajien varoja ja vapaaehtoisten ammatillista osaamista niitä tarvitseville kulttuurialan tahoille. Miksi teettää työt "harjoittelijoilla" kun saman tehtävän voi antaa tosi ammattilaisellekin?

BACKSTAGE PASS

"OSALLISTAVA VAPAAEHTOISTOIMINTA"
KAJAAANI

Kaupunginteatteri on koonnut ryhmän vapaaehtoisia tekemään teatteriproduktion tuleville kaupunkijuhlille. Pääset esiintymään hologrammi - Åke Lindmanin kanssa modernia teatteria ja vanhaa elokuvaa yhdistävässä versiossa Tuntemattomasta sotilaasta.

BACKSTAGE PASS

PISTEMÄINEN VAPAAEHTOISUUS
ESPOO

Ole muodikas - tee vapaaehtoistyötä! -lukee aamun lööpeissä. Hmm.. siinäpä ideaa. Katsotaanpas mitä tälle päivälle olisi tarjolla lehden Minne mennä talkoisiin -osastolla. Vanhusten ulkoilutusta Koivusaaren vanhustenkeskuksessa, lasten leikittämistä Alakiepin kunnallisessa päiväkodissa.. lavarakenteiden pystytystä kulttuurikeskuksella.. muistelupiirin äänitteiden litterointia kotiseutuyhdistyksen toimistolla.. No näitähän riittää!

BACKSTAGE PASS

OPI OSALLISTUMALLA
KUOPIO

Niuvanniemen kuntoutusosasto tekee Kuopio tanssii ja soi -festivaaleille esityksen osana voimauttavaa terapiatyötä. Pääset tuottamaan projektia.

BACKSTAGE PASS

KULTTUURIA JA ELÄMYSLIIKUNTA
KEMI

Kulttuurikelluntojen tyyssijassa, Kemissä, pääset kuuntelemaan sinfoniaorkesteria ahtojään keskelle kelluntapuvussa.

BACKSTAGE PASS

YRITYKSEN YHTEISKUNTAVASTUU
INARI

Työyhteisösi päättää kantaa yhteiskuntavastuunsa ja käynnistää vapaaehtoisohjelman työntekijöilleen. Pääset tänään vapaaehtoiseksi kirjastoon opettamaan tietokoneen käyttöä ikäihmisille ja pikkujoulua vietät työtoveriesi kanssa konserttitalon narikassa. Esityksen aikana saatte hipsiä vuorotellen seuraamaan esitystä.

BACKSTAGE PASS

SOSIAALINEN PAINE VELVOITTA
SEINÄJOKI

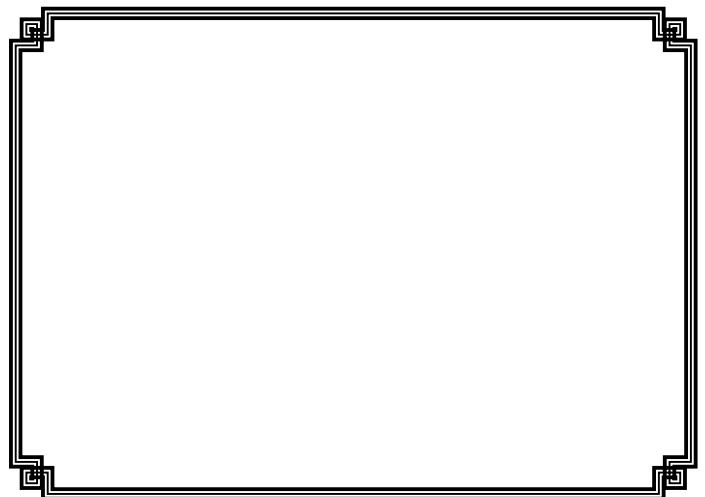
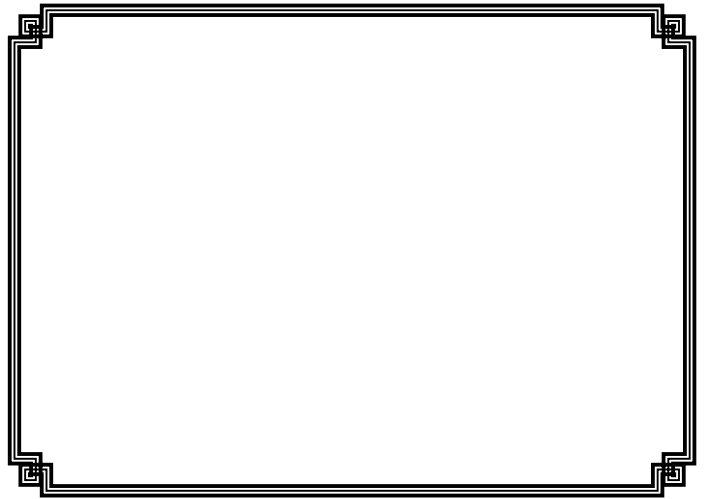
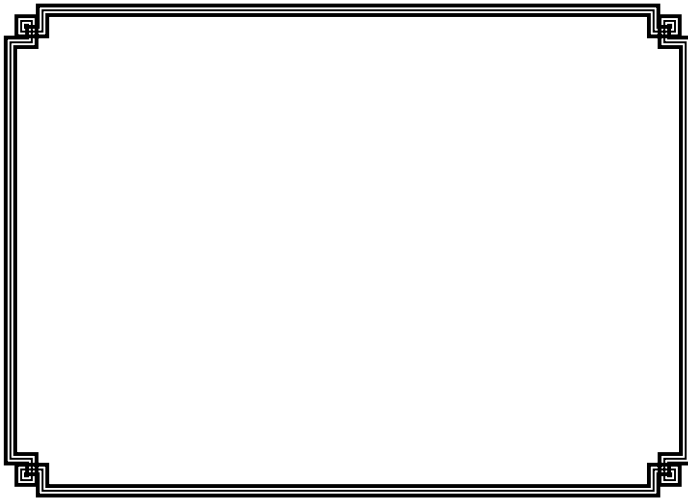
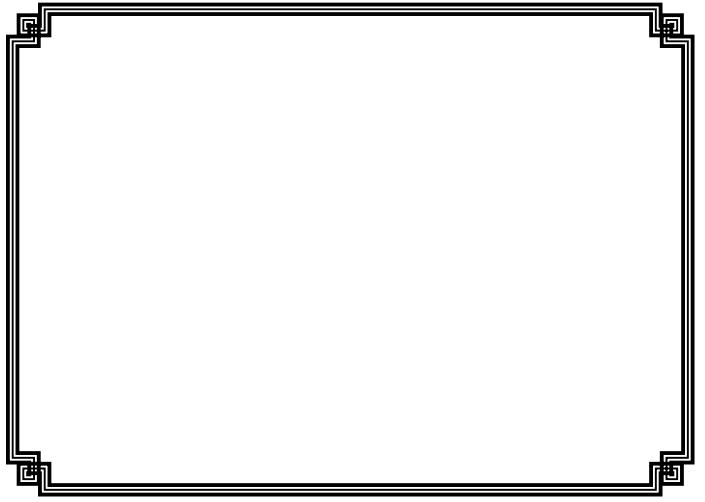
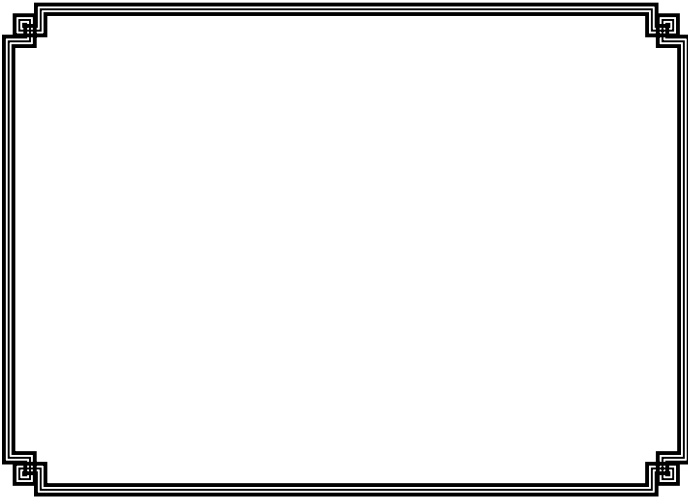
Onnea! Työnantajasi on valinnut Sinut vastaamaan seuraavan varainkeruutilaisuuden järjestelyistä. Olet niin aktiivinen ja tunnollinen työntekijä, että ehdit varmasti hoitaa tämän etuoikeutetun tehtävän normaalien työtehtäviesi lisäksi. Koska kyseessä on hyväntekeväisyys ja tilaisuus edistää työnantajasi julkisuuskuvaa sekä samalla oman työpaikkasi statusta, et luonnollisestikaan vaadi ylimääräisestä työstä korvausta, vaan teet järjestelyt ilomielin omalla ajallasi. Olet tervetullut rekrytoimaan perheesi ja tuttavasi avuksi järjestelyihin!

BACKSTAGE PASS

JOULUPERINTEET VETÄVÄT
KORVATUNTURI

Iän kartuttua olet alkanut kunnioittaa ja harrastaa oman paikkakuntasi kulttuuritarjontaa. Haluat kokea todellista joulutunnelmaa ja joulupukki tarvitsee apua lahjapajassaan Korvatunturilla. Pääset nikkaroimaan puuleluja lapsille.

BACKSTAGE PASS

GENREBILEET OVAT POP
LEVI

Hulluporo -areenalla genrebileet ovat tulleet vallitsevaksi tapahtumamuodoksi. Päädyt 1990- luvun bileisiin DJ:ksi.

BACKSTAGE PASS

FESTARIT EIVÄT VEDÄ
MIKKELI

Mikkeli ei ole oikein onnistunut tapahtumapaikkana. Saatkin historiallisen bakkäripassin Jurassik -vahakabinetin museokaupasta.

BACKSTAGE PASS

DO IT YOURSELF
TAMPERE

Tampereesta on tullut Suomen DIY - Do It Yourself - keskus. Perustat oman kollektiivin ja saat ikuisen bakkäripassin - tätä ei tarvitse luovuttaa!

BACKSTAGE PASS

OPI OSALLISTUMALLA
JOENSUU

Opiskelet mikrobiologiaa yliopistolla. Oppilaitoksesi on ottanut käyttöön Service learning -opetusmenetelmän, jossa koulussa teoreettisesti läpi käytyä konkretisoidaan vapaaehtoistoiminnan kautta. Pääset vapaaehtoisena kokeilemaan oppeja käytännössä ottamalla mikrobiinäytteitä rokkifestarin kentäkeittiöstä ja tekemällä tarvittavat kokeet terveystarkastajan ohjauksessa.

BACKSTAGE PASS

SPONTAANI KANSALAISTOIMINTA
KEMIJÄRVI

Sosiaalisessa mediassa on levinnyt kulovalkean tavoin tieto Pohjolan Joki Oy:n aikeista elvyttää hanke tekoaltaan rakentamiseksi Suomen pisimmän joen, Kemijoen, varrelle. Vaikutukset olisivat ympäristöaktivistien mukaan katastrofaaliset. Sosiaalisessa mediassa hanketta vastustaa jo yli 10 000 kansalaista, mutta näkyvyyttä valtakunnallisessa mediassa tarvitaan lisää. Päätetään järjestää maailman suurin skumppakellunta joen koko 550km pituudella. Koet tämän tempauksen omaksesi ja ryhdyt värväämään lisää porukkaa mukaan.

BACKSTAGE PASS

KANSAINVÄLISTÄ KAUPUNKIYH-
TEISTYÖTÄ
HAMINA

Olet vetämässä Haminan kaksoiskaupunki -hanketta ja toimit Pietarin pormestarin tulkkina. Saat bakkäripassin Puna-armeijan kuoron konserttiin.

BACKSTAGE PASS

ILMASTO HAASTAA TAPAHTUMAT
KALAJOKI

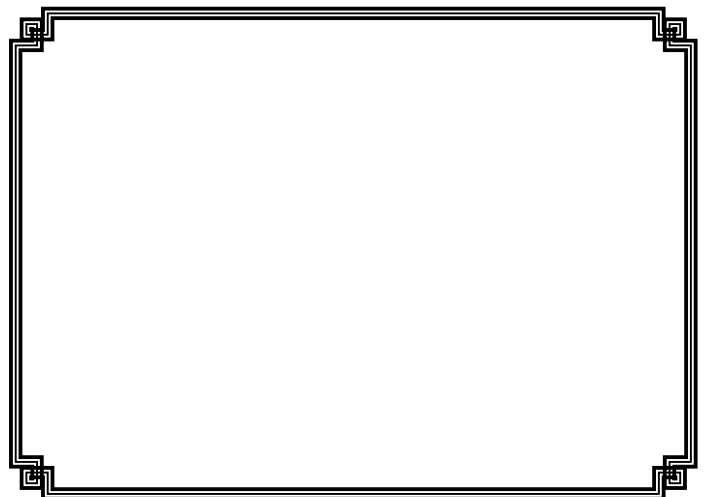
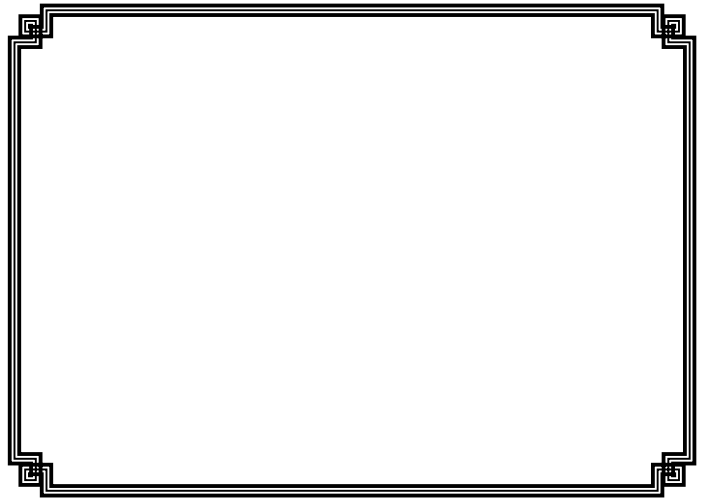
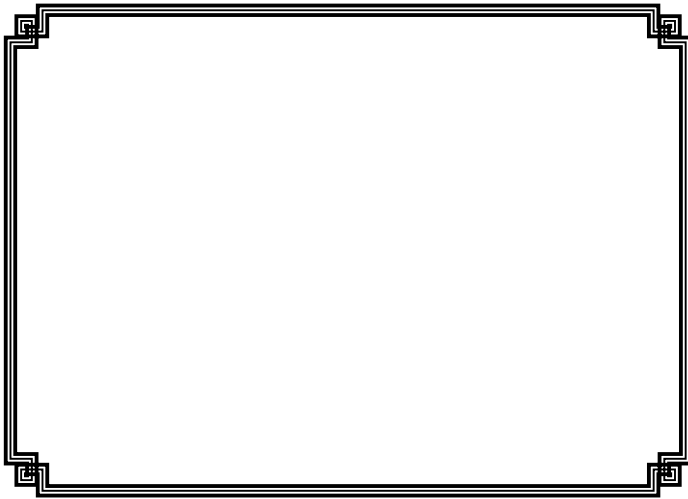
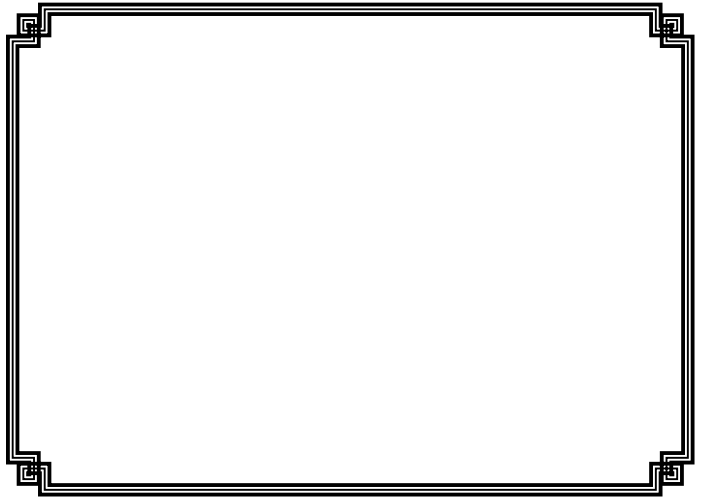
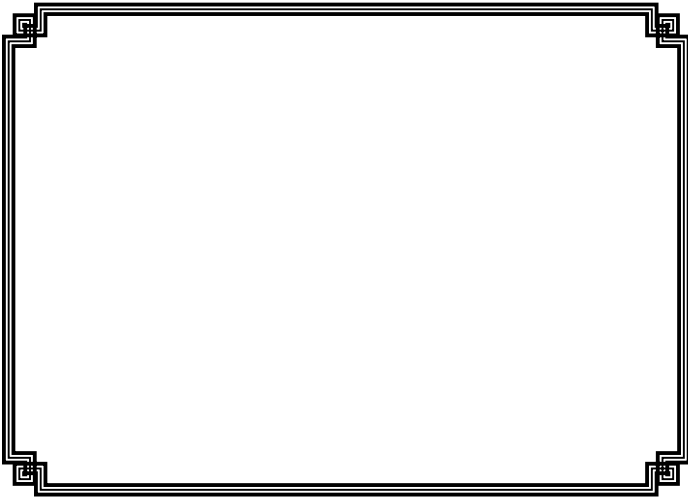
Erosio ja vesirajan nousu on vaikuttanut tapahtuma-alueeseen tuhoisasti. Osallistut pelastustalkoisiin ja saat siitä kiitokseksi bakkäripassin. Hienosti tehty!

BACKSTAGE PASS

OMAN KYLÄN JUTTU
MAARIANHAMINA

Oman paikkakuntasi vanha perinne on hieman nuupahtanut. Iän kartuttua olet alkanut kunnioittaa ja harrastaa oman paikkakuntasi kulttuuritarjontaa. Maarianhaminan HotRod -harrastuspiiri uhkaa ukkoutua. Sinä tunnet olevasi pelastus tähän ongelmaan.

KUTKUTTAVIEN KULTTUURIPLÄJÄYSTEN METSÄSTYS

PELISSÄ MATKUSTETAAN YMPÄRI SUOMEA JA KERÄTÄÄN BACKSTAGEPASSIJA ERILAISISTA TAPAHTUMISTA. SAMALLA KURKISTETAAN TULEVAISUUTEEN JA MUISTELLAAN MENNEITÄ. MATKAN VARRELLA SATTUU JA TAPAHTUU - USKALLATKO LÄHTEÄ VAPAAEHTOISEKSI?

Pelin malli on perinteinen lautapeli, pelaajia voi olla kahdesta kahdeksaan. Pelaajat valitsevat peli-identiteettinsä kahdeksasta pelihahmosta, jotka kuvaavat erilaisia vapaaehtoisia. Pelissä edetään noppaa heittämällä ja toimitaan matkan varrella saatavien ohjeiden mukaan.

VALMISTELUT

Tulosta 2-puoleisena Liite 2 (s. 45-68), jossa on Suomi-pelilauta ja pelikortit (henkilökortit 8 kpl, toimintakortit 40 kpl sekä backstage-passit 16 kpl). Lisäksi varaa noppa, kahdeksan pelinappulaa, muutama kynä ja paperia mahdollisten tehtävien suorittamiseen.

PELIOHJE

Tehtäväkortit (T), aikakortit (A) ja rahakortit (R) sekoitetaan hyvin ja laitetaan omiin pinoihin. Pelaajille jaetaan henkilöhahmot, joiden roolissa peliä pelataan. Pelinappulat asetetaan lähtöruutuun, Taivalkosken takamaille. Pelin aloittaa nuorin pelaajista heittämällä noppaa ja etenee silmäluvun mukaisen askelmäärän tiestöä pitkin haluamaansa suuntaan. Vuoro kiertää myötäpäivään.

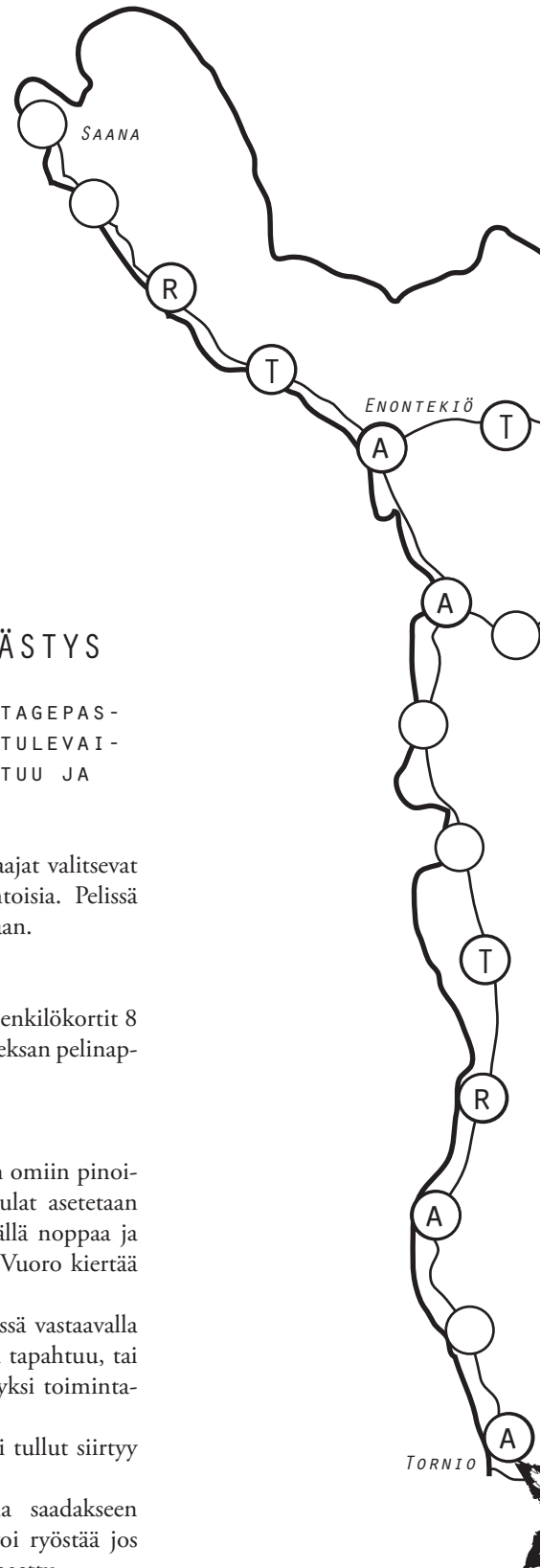
Matkalla on useita reittipisteitä, joihin osuessaan pelaajan on nostettava pisteessä vastaavalla kirjaimella merkitty toimintakortti. Kortista käy ilmi, mitä pelaajalle seuraavaksi tapahtuu, tai mitä hän joutuu tekemään tai kokemaan. Heittovuoron aikana nostetaan vain yksi toimintakortti.

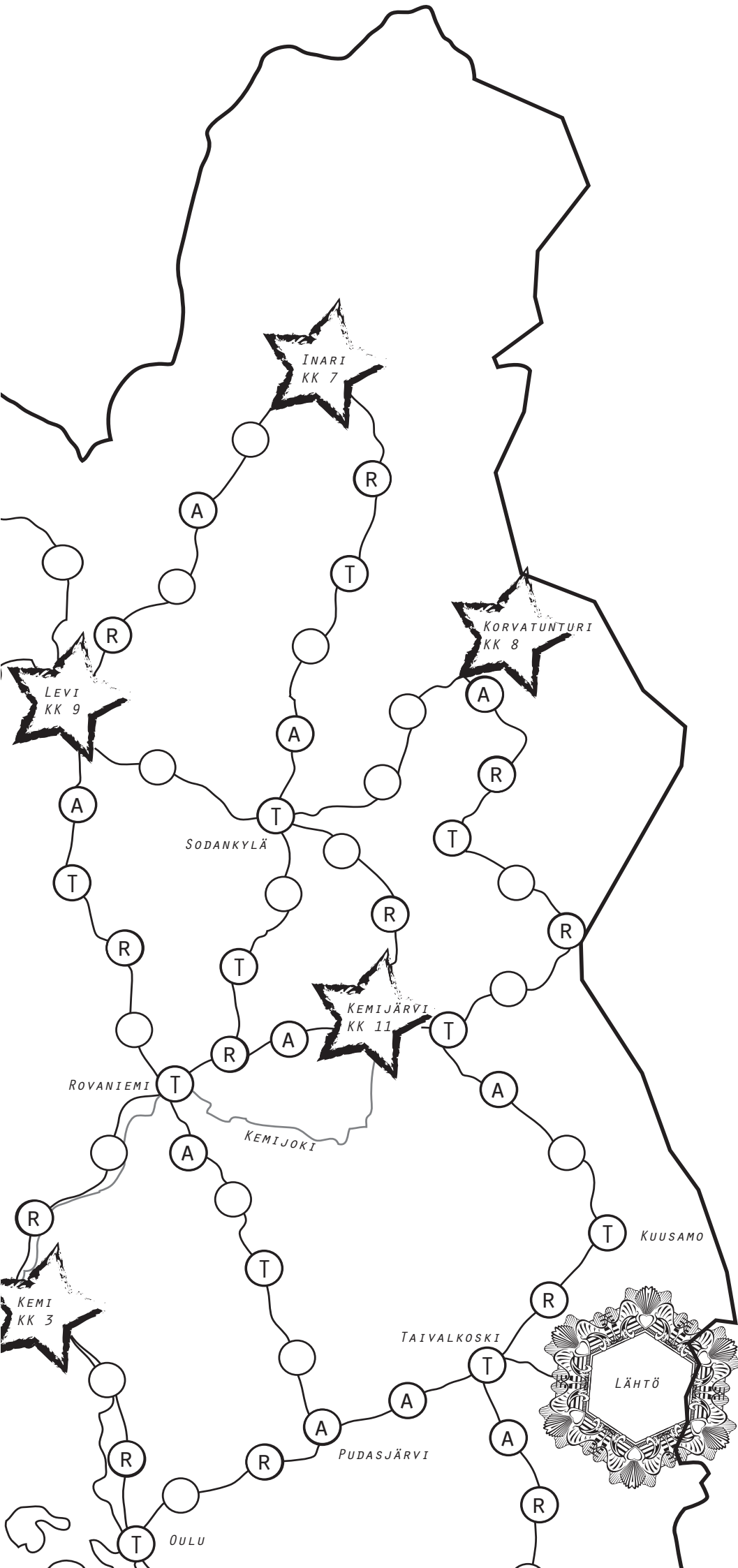
Jos kaksi pelaajaa osuu samalle askelmalle, tapahtuu vapaaehtoisvaihto: ensiksi tullut siirtyy sinne, mistä uusi tulokas on juuri lähtenyt.

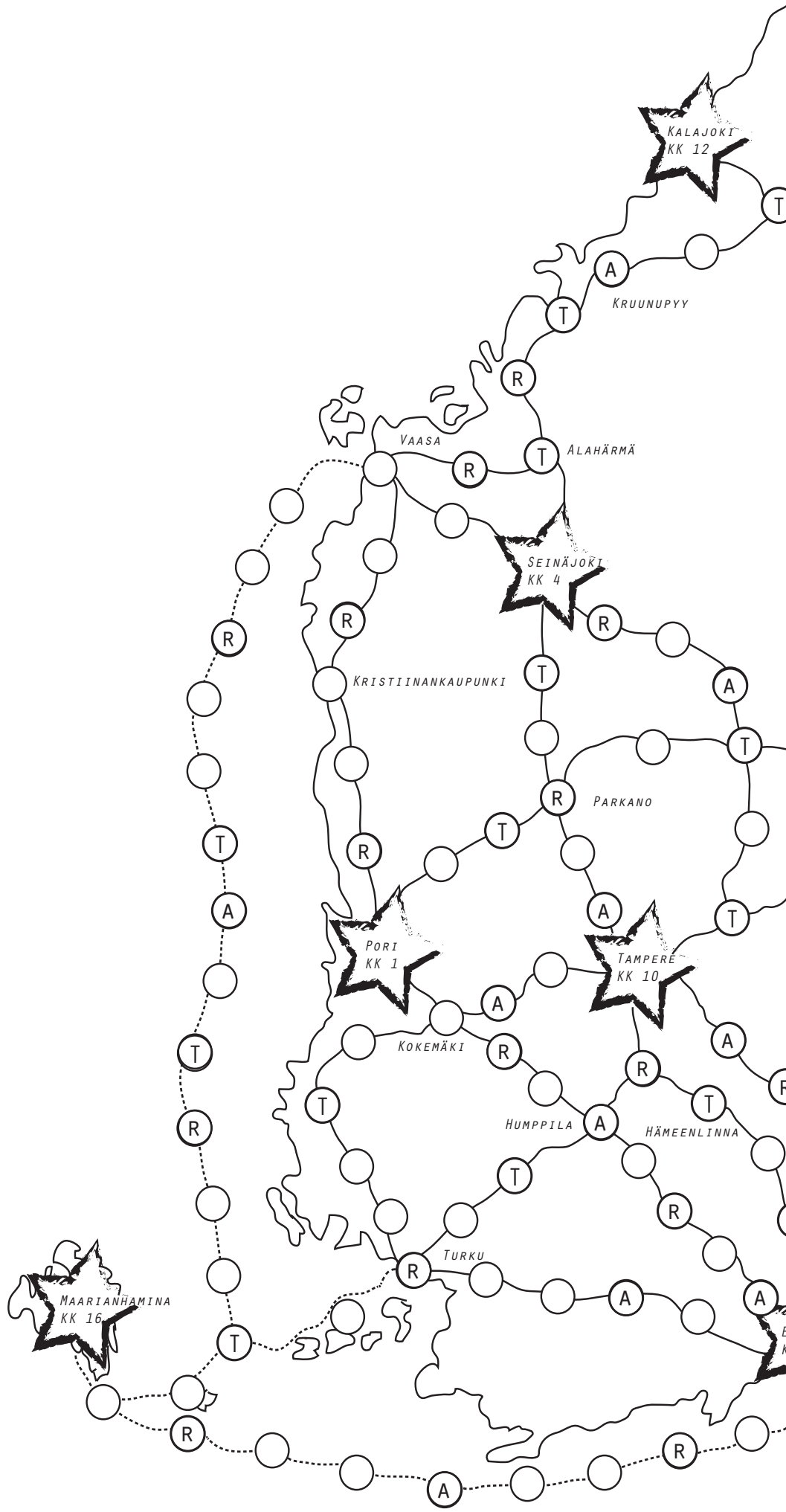
Kutkuttavien kulttuuripläjäysten kaupunkiin täytyy päästä tasalukemalla saadakseen backstage-passin. Peli jatkuu, kunnes kaikki passit on kerätty. Bäckäripassin voi ryöstää jos toinen pelaaja pääsee saman heittovuoron aikana kupunkiin, josta passi on juuri haettu.

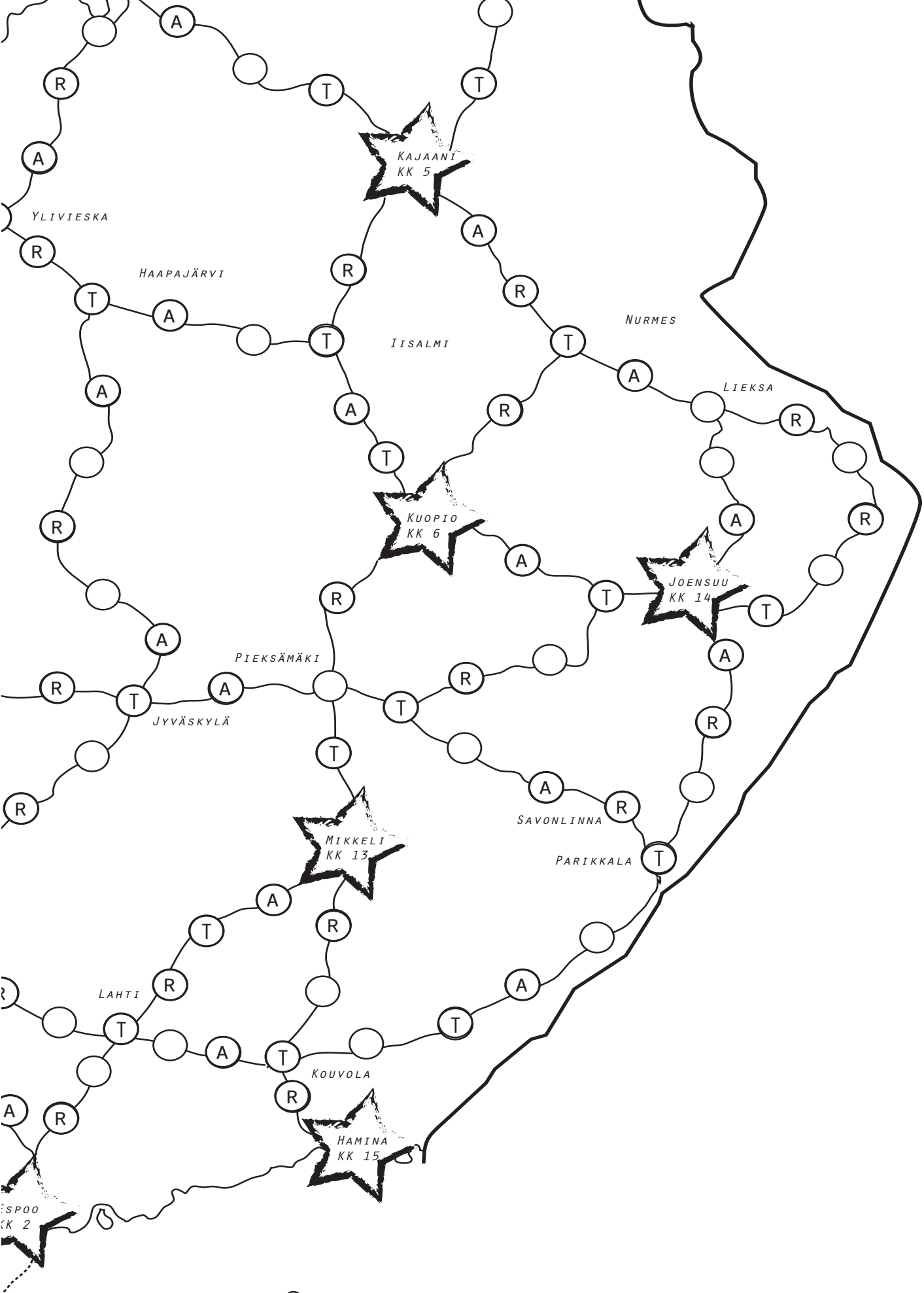
Voittaja on se, joka kerää backstagepasseja suurimman määrän. Tasapelin uhatessa otetaan eniten passeja keränneiden kesken juoksukilpailu - ensimmäisenä takaisin lähtöruutuun ehtinyt voittaa pelin.

Mukavia pelihetkiä!

ILKKA 18.11.09 KAUPUNKI-
SEUTU

Työ ja talkoot tasapainossa

SEINÄJOKI

Pia Hunnako

■ Seinäjoen Tavastia, Rytmikorjaamo, ei pyöri ilman vapaaehtoisvoimia. Selmun organisoimassa talkooringissä on liki 90 henkilöä, jotka heittävät kökkäperiaatteella keikkaa muun muassa Rytmiksen narikassa, lipunmyynnissä, ovella tai ravintolassa.

Uskollisimmat tulevat paikalle säännöllisesti, vaikka ovatkin jo vaihtaneet maisemia.

– Kaverini käy Rytmiksellä talkootöissä Tampereelta, vuodesta 2006 talkoolaisena itsekin työskennellyt **Heidi Välkkilä** kertoo.

Hän kertoo voivansa harkita samaa, jos tie vie vielä joskus Seinäjoelta jonnekin. Ammattikorkeakoulussa tietojenkäsittelyä opiskelleen Välkkilän leipätyö on tällä hetkellä Itellalla.

– Teen lajittelua, yötyötä, Välkkilä kertoo.

Vuorotyön työn ohessa talkookeikat Rytmiksellä sopivat hyvin kalenteriin. Talkoovuoro napsahtaa keskimäärin kaksi kertaa kuukaudessa.

Välkkilä kertoo löytäneensä itsensä Rytmikorjaamolta ensialkuun melkein sattumalta.

– Kaverin kaveri oli täällä talkoissa opiskelijajärjestö SAMO:n kautta. Kehui ilmapiiriä, ja kertoi, että samalla tässä näkee

Talkooringin seniori Heidi Välkkilä on heittänyt keikkaa Rytmikorjaamolla kolmen vuoden ajan. Kuva: Heikki Hakanen

koukussa

RYTMIKSEEN

bändejä.

Nyt konkari allekirjoittaa itsensä kaverin kaverin keuhut ja pistää vielä paremmaksi.

– Asiakkaatkin ovat täällä poikkeuksellisen mukavia.

Rytmikorjaamon toimintoja

pyörittävän Selmun kruununjalokiven, Provinssirockin, kökkäporukoissa Välkkilää ei ole nähty. Eikä näillä näkymin tulla näkemäänkään.

– Provinssiin pitää päästä asiakkaana, Heidi Välkkilä toteaa.

Vapaaehtoistyö on merkittävä osa urheilua ja liikuntaa sekä sosiaali- ja terveysalaa, mutta sen merkittävyys kulttuurialalla on vähintäänkin yhtä suuri. Moni suomalainen kulttuuritapahtuma jäisi kokonaan järjestämättä, jos tuhannet ihmiset eivät olisi valmiita tekemään töitä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Kulttuuria vapaaehtoistyönä keskittyy nimensä mukaisesti kulttuurialalla tapahtuvaan vapaaehtoistyöhön. Kirjoittajien kokemus kumpuaa vuosien työstä vapaaehtoistyön parissa. Aiheita käsitellään käytännönläheisesti, monipuolisesti ja yleistajuisesti.

Pohdinnan alla ovat vapaaehtoistyön merkitys yhteiskunnalle, organisaatioille sekä talkoolaiselle itselleen. Vapaaehtoistyön johtamista käsitellään niin johtajan kuin talkoolaistenkin näkökulmista. Mitä vapaaehtoistyön johtaminen tarkoittaa? Millaista johtajuutta talkoolaiset kaipaavat?

Yhtä lailla tärkeää on olla selvillä siitä, mitä ajantasainen lainsäädäntö sanoo vapaaehtoistyöstä. Viimeiseksi kirjoittajat luovat katsauksen vapaaehtoistyön tulevaisuuteen ja ehdottavat uudenlaista mahdollisuutta viettää yrityksen virkistyspäivää vapaaehtoistyön parissa. Oppia voi ottaa myös pelaamalla mukana tulevaa ”Kutkuttavien kulttuuripläjäysten metsästys” -lautapeliä!

